

Een breed gedragen en robuust model
voor terrestrische vegetatiedoelen

Flip Witte, KWR

27 juni 2018, Wageningen

Robuuste vegetatiemodellen nodig

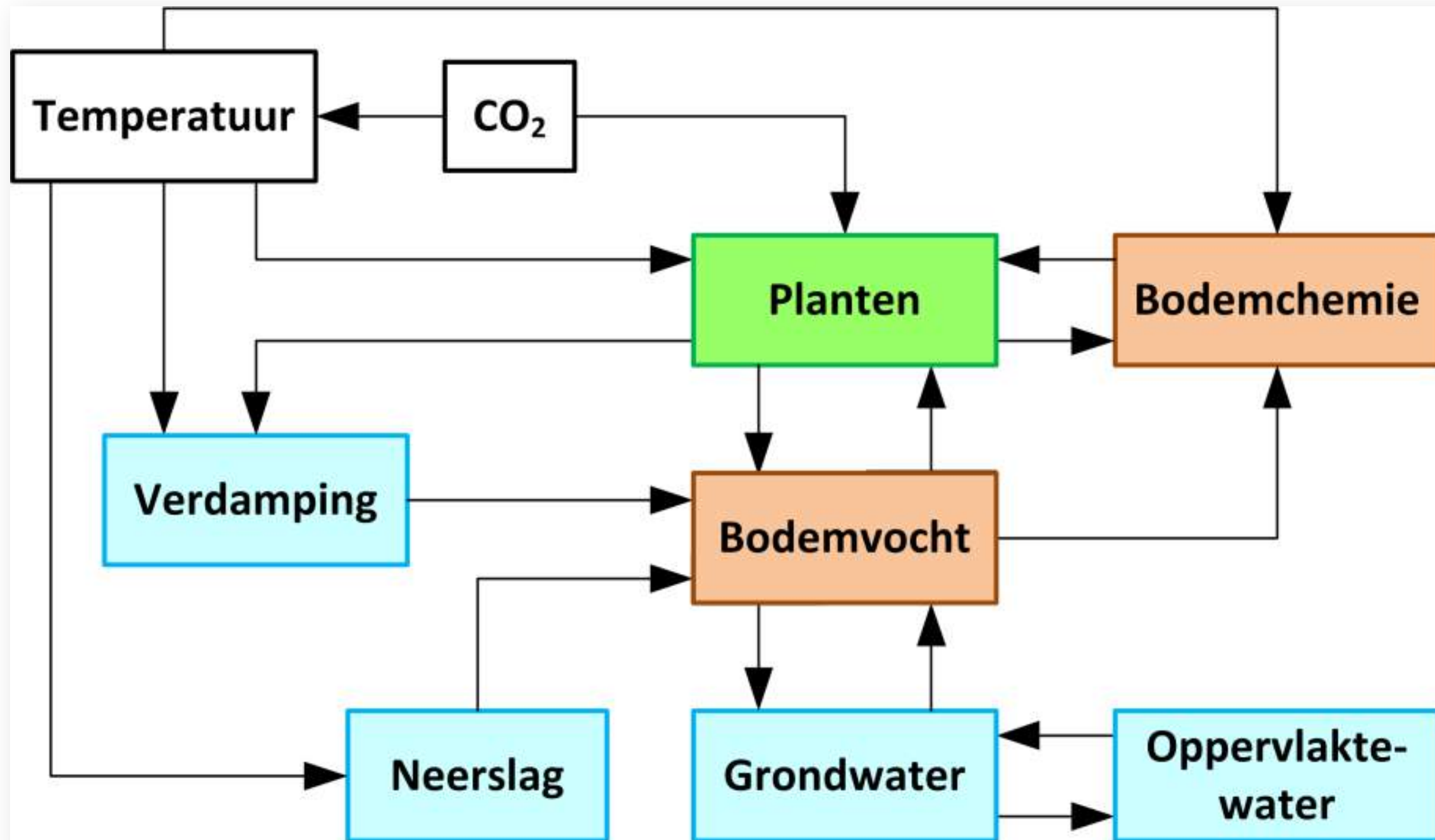
Met correlatieve relaties kunnen we niet verder

1. Onze empirische kennis schiet tekort
2. Daarom klimaateffecten modelleren
3. Bestaande modellen hiervoor ongeschikt
  - Gebaseerd op deels verouderde kennis
  - Gebaseerd op indirecte relaties
  - Gebaseerd op het klimaat 'van vroeger'
  - Ongeschikt voor klimaatprojecties
4. **Dus: processen inbouwen die worden beïnvloed door het klimaat**

Een ontkenner

Processen die door het klimaat worden beïnvloed

Waarom we een robuust model nodig hebben

Voor het behoud, het beheer en de ontwikkeling van natuur

Onze natuurgebieden hebben natuurdoelen met :

- Europese beschermingsstatus (Natura2000: instandhoudingsdoelstellingen)
- Nationale beschermingsstatus (Nationaal Natuurnetwerk)

Maar ....

- Wat zijn gevolgen van hydrologische veranderingen (ingrepen, klimaat) op natuurdoelen?
- Wat zijn de beste adaptieve maatregelen?
- Kunnen natuurdoelen worden gerealiseerd, gegeven klimaatverandering?
- Waar liggen straks onze hotspots van biodiversiteit?
- Hoe voorkomen we dat geld verkwist wordt aan ineffectieve maatregelen

Ontwikkeling WWN in fasen

Fase I afgerond, Fase II moet nog beginnen

- I. Ontwikkelen gebruiksvriendelijke schil op basis van bestaande kennis
- II. Inhoudelijke verbeteringen, vooral op het gebied van de standplaatsfactoren Voedselrijkdom en Zuurgraad

Volgende dia's: eerste resultaten Fase I

Maar eerst reclame

De financiers van Fase I

Watercycle Research Institute

Planbureau voor de Leefomgeving

Deltaprogramma | Zoetwater

Ontwikkeling WWN in fasen

Fase I gefinancierd, Fase II nog niet

- I. Ontwikkelen gebruiksvriendelijke schil op basis van bestaande kennis
- II. Inhoudelijke verbeteringen, vooral op het gebied van de standplaatsfactoren Voedselrijkdom en Zuurgraad

Volgende dia's: eerste resultaten Fase I,
Toegepast op natuurgebied Sang & Goorkens

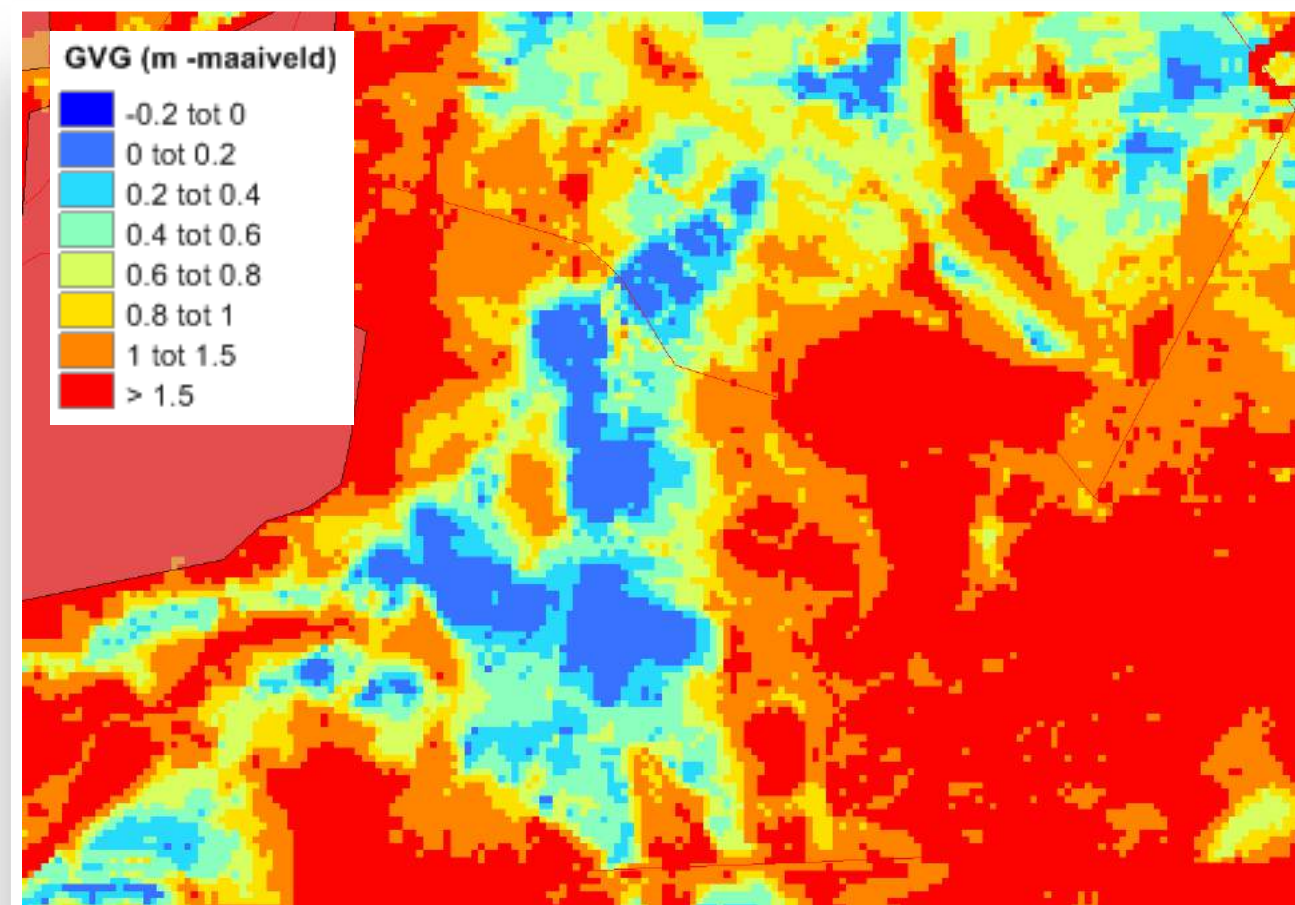
Sang & Goorkens

Referentie

TOPOGRAFIE

GEMIDDELDE VOORJAARSGRONDWATERSTAND

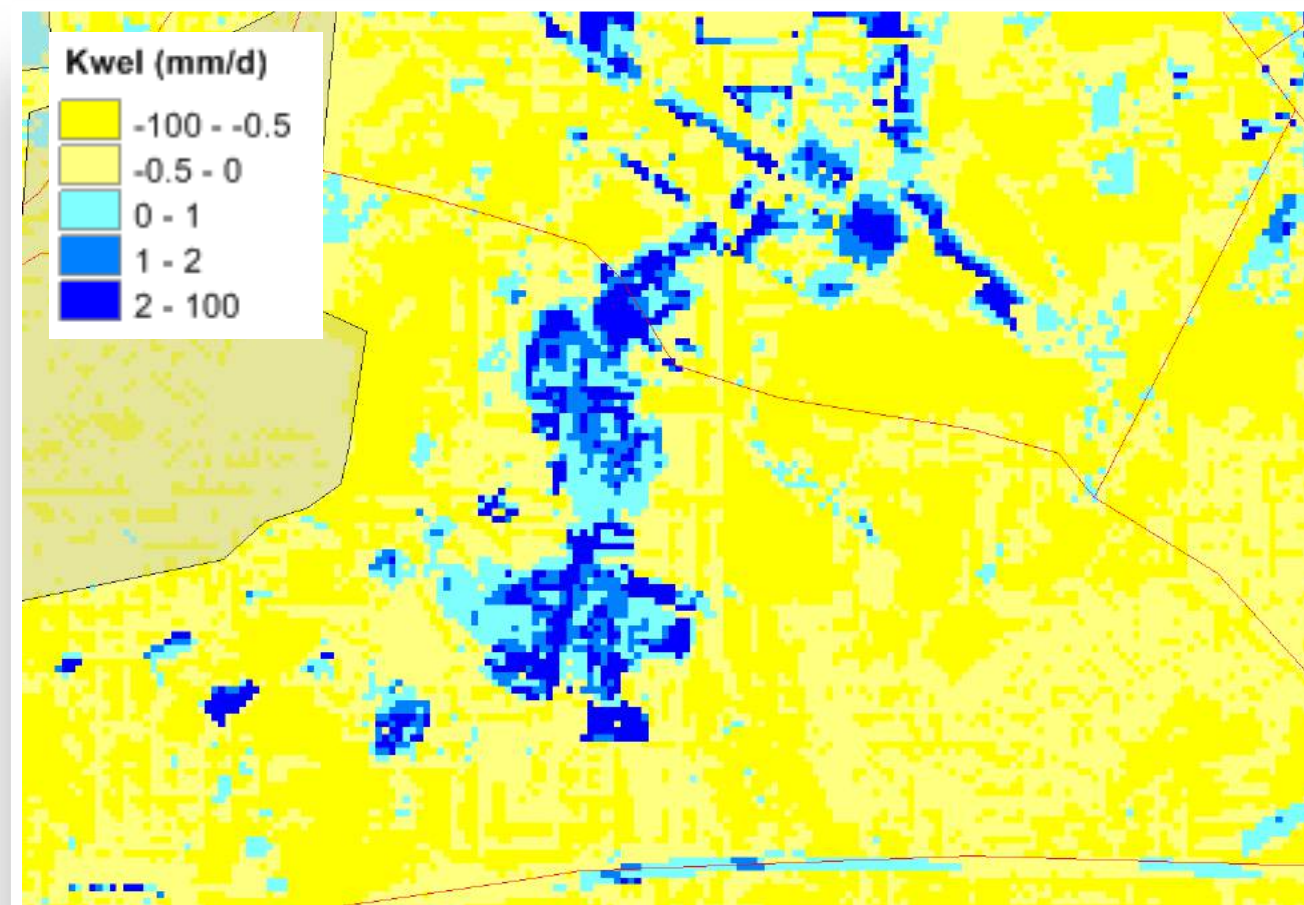
Sang & Goorkens

Referentie

TOPOGRAFIE

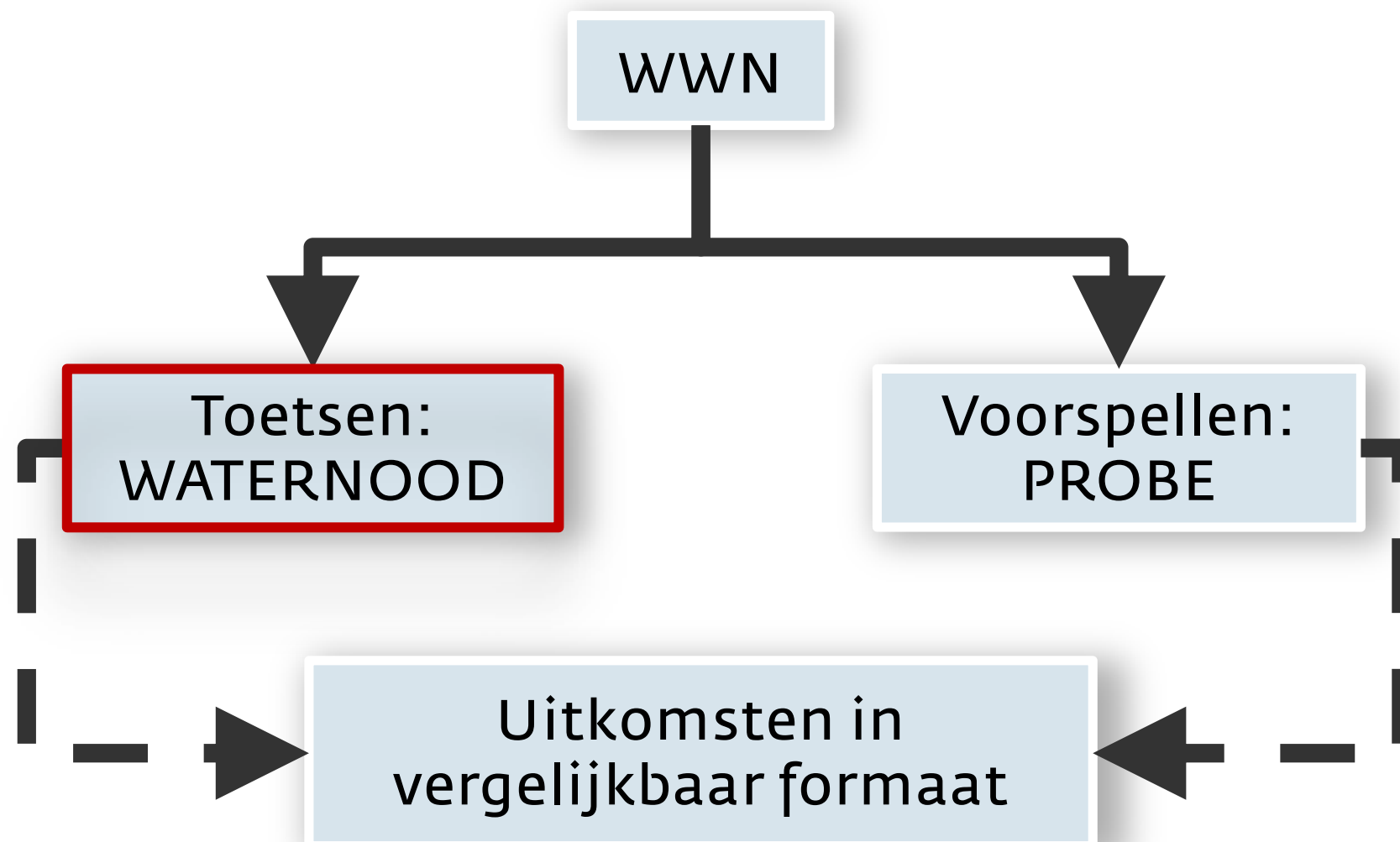
GEMIDDELDE KWEL

Opzet Waterwijzer Natuur

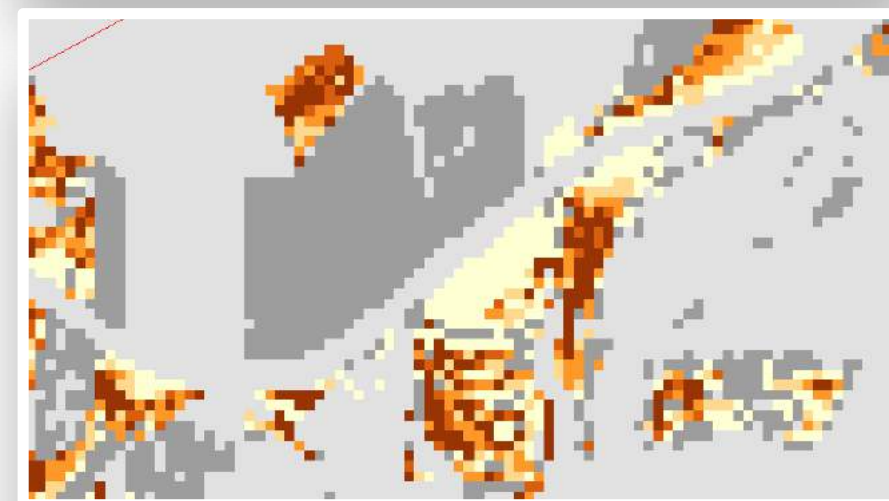
Behoud het goede, benut het nieuwe

WATERNOOD:
DOELREALISATIE (%)

PROBE:
KANSRIJKDOM (%)

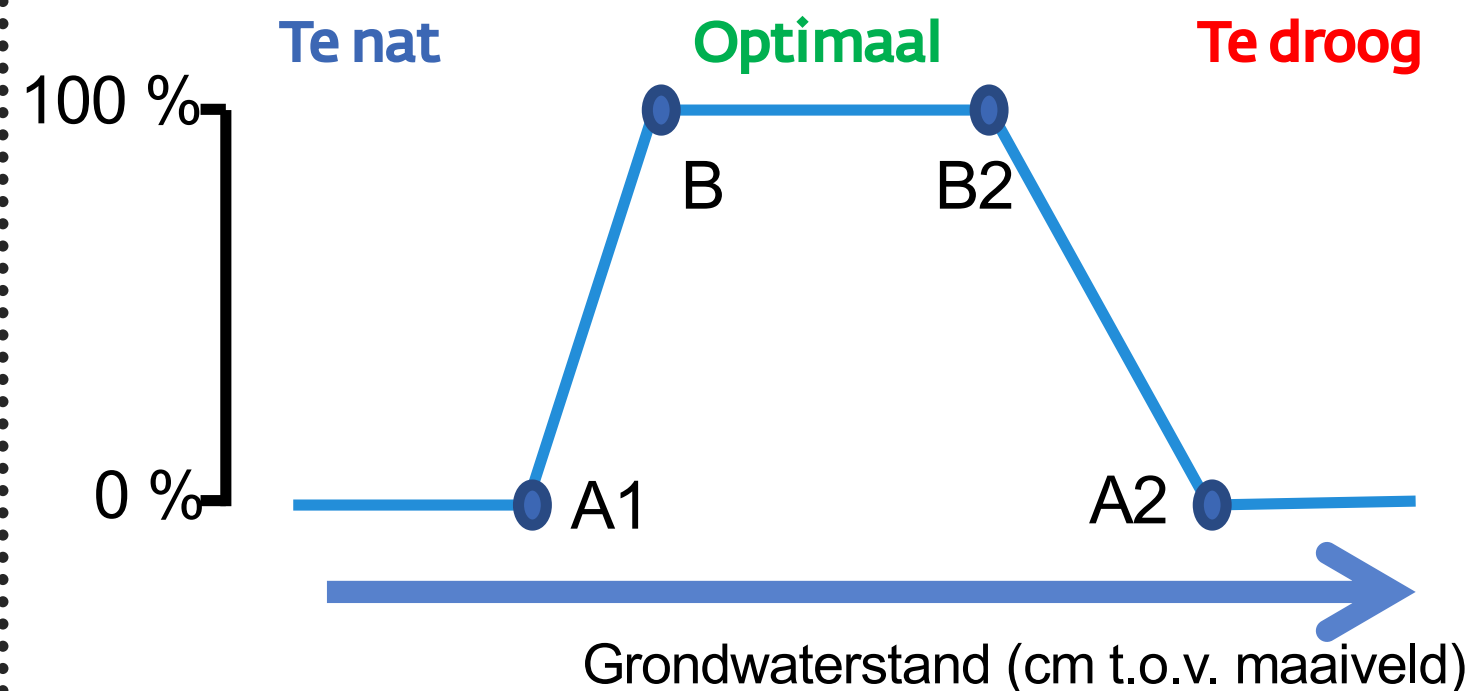
Toetsen met Waterlood

Doelrealisatiefuncties met 4 knikpunten

Voor ieder natuurdoeltype andere knikpunten :

Functies voor:

- Gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand GVG
- Gemiddeld laagste grondwaterstand GLG
- Droogtestress DS
- Kwel

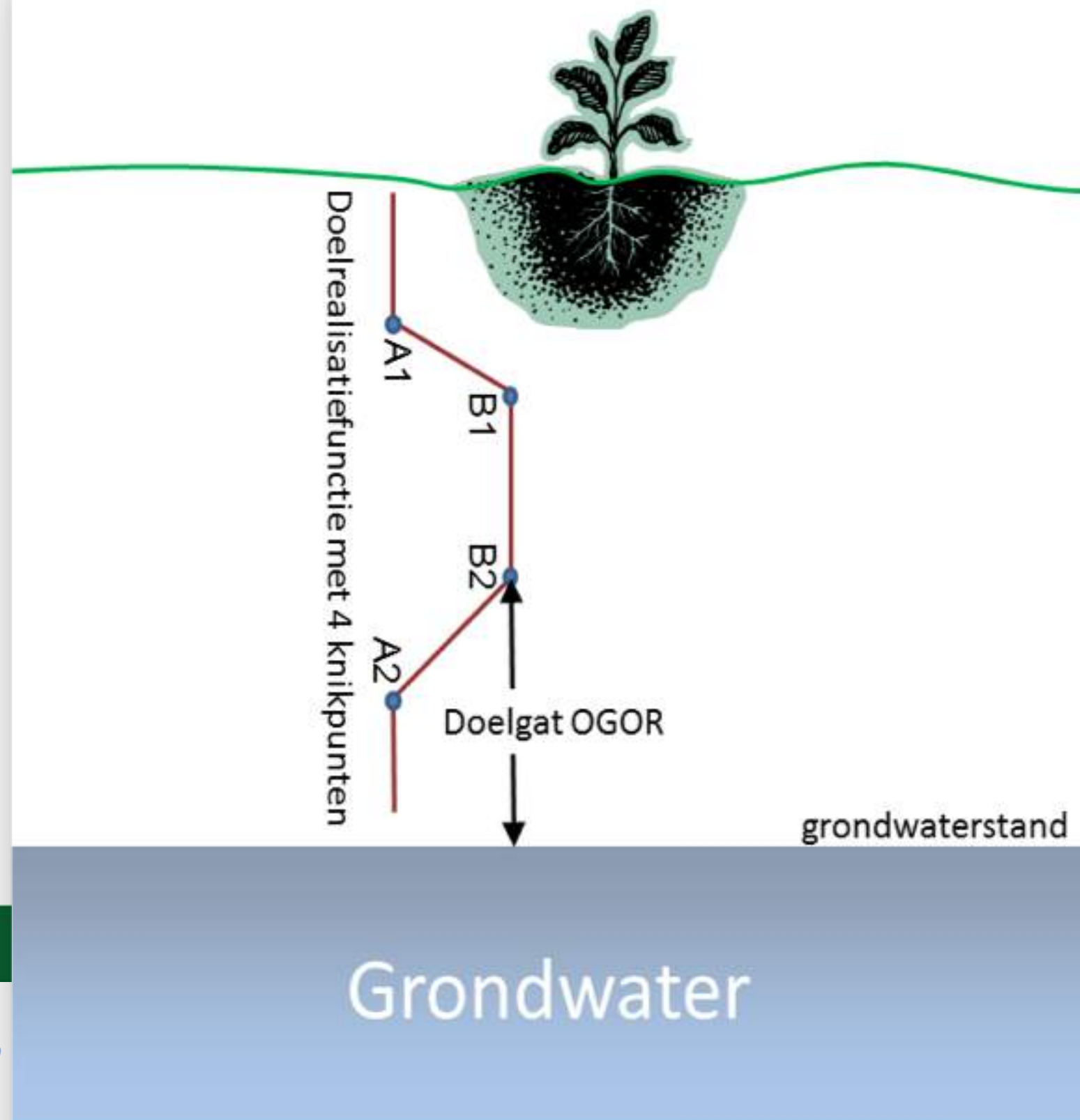

Toetsen met Waterlood

Nieuw (1): berekening doelgat

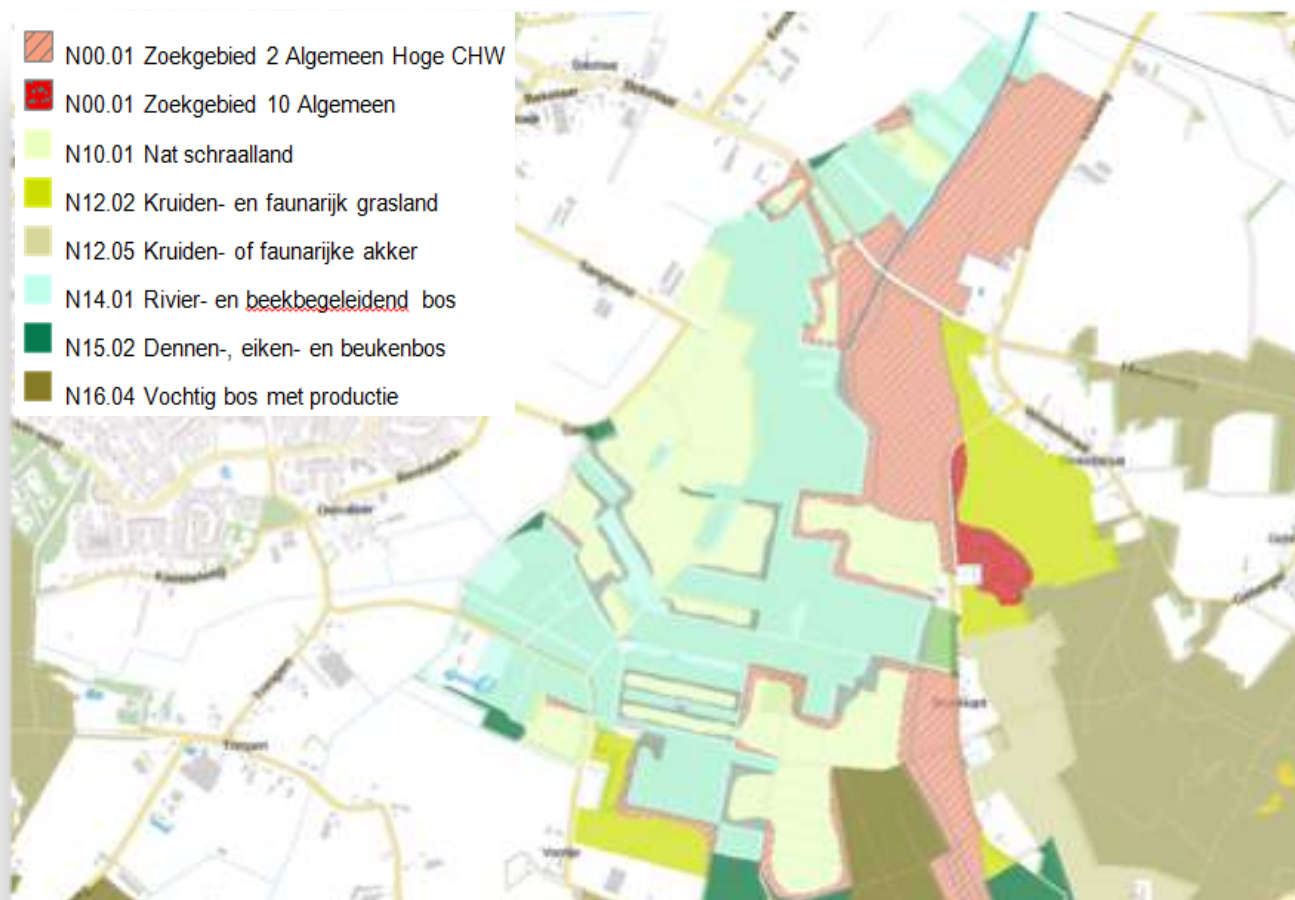
Doelrealisatie en doelgat AGOR-OGOR

- AGOR = actueel grond- en oppervlaktewaterregime, bepaald met SPHY
- OGOR = optimaal grond- en oppervlaktewaterregime voor natuur

Toetsing met WATERNOOD

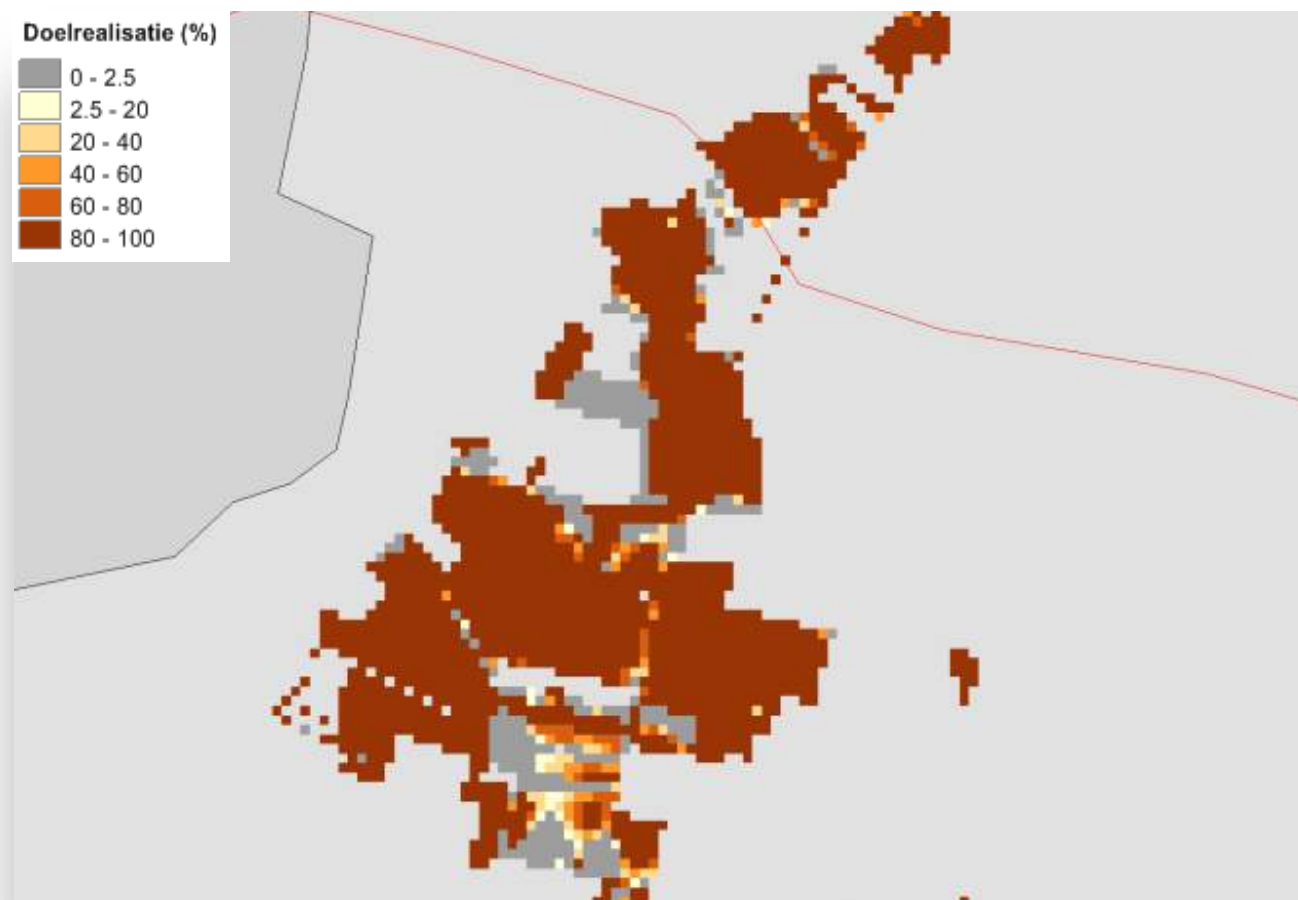
BEHEERTYPEN (ACTUELE TOESTAND)

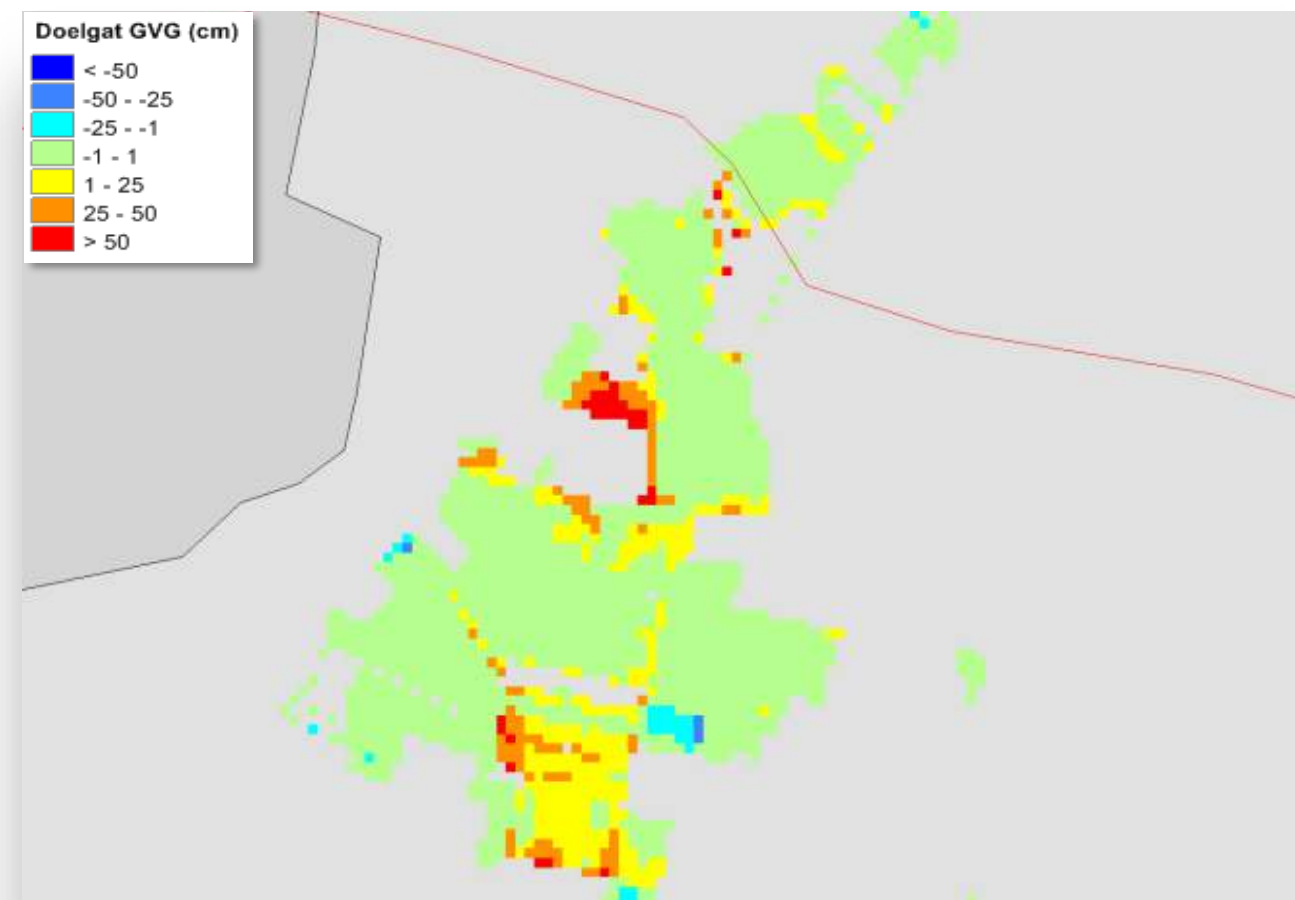
Toepassing WWN, onderdeel WATERNOOD

Past huidige vegetatie bij de hydrologische invoer?

DOELREALISATIE GVG (%)

DOELGAT GVG (CM)

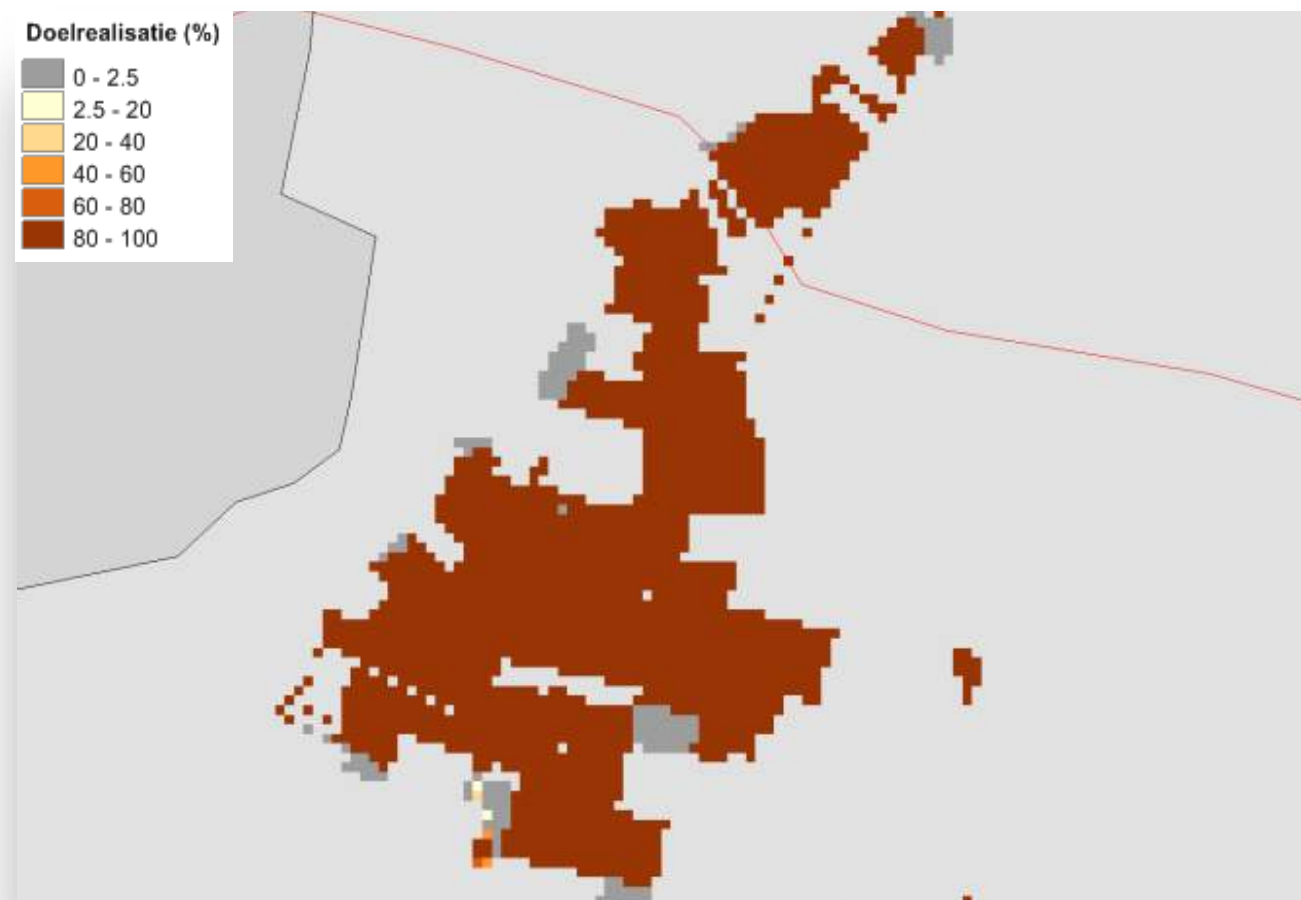

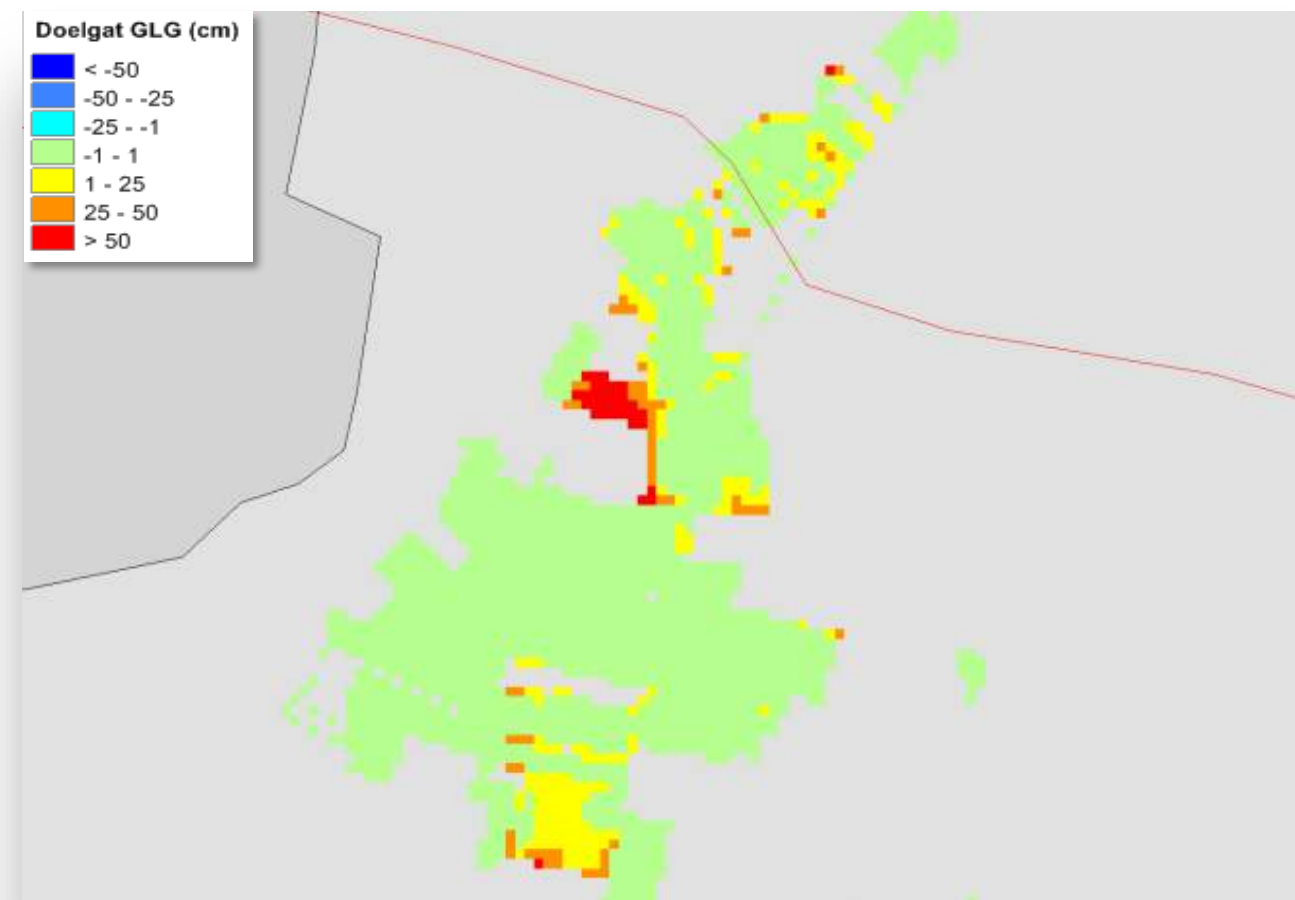
Toepassing WWN, onderdeel WATERNOOD

Past huidige vegetatie bij de hydrologische invoer?

DOELREALISATIE GLG (%)

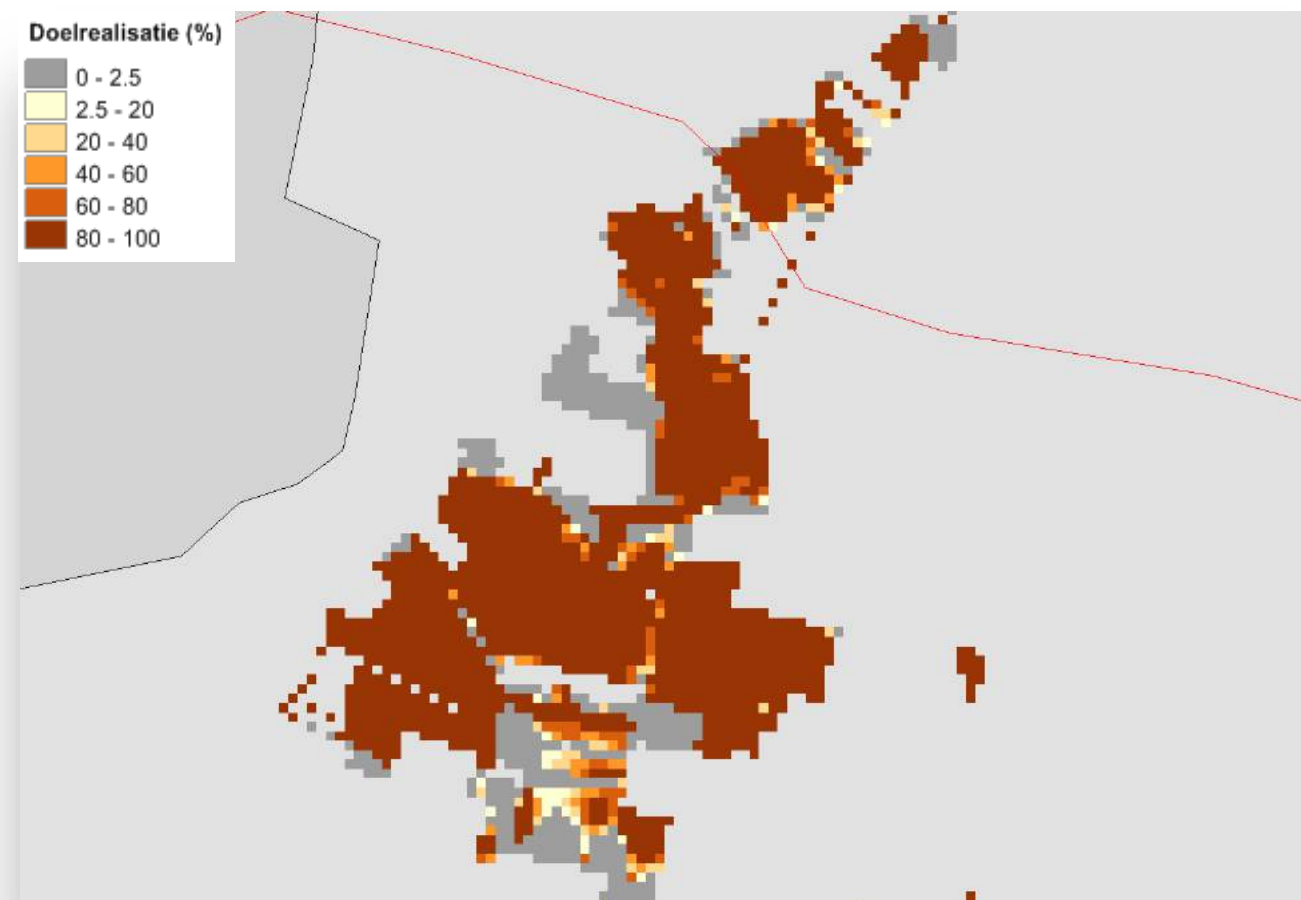
DOELGAT GLG (CM)

Toepassing WWN, onderdeel WATERNOOD

Past huidige vegetatie bij de hydrologische invoer?

TOTALE DOELREALISATIE (%)

Totale doelrealisatie =

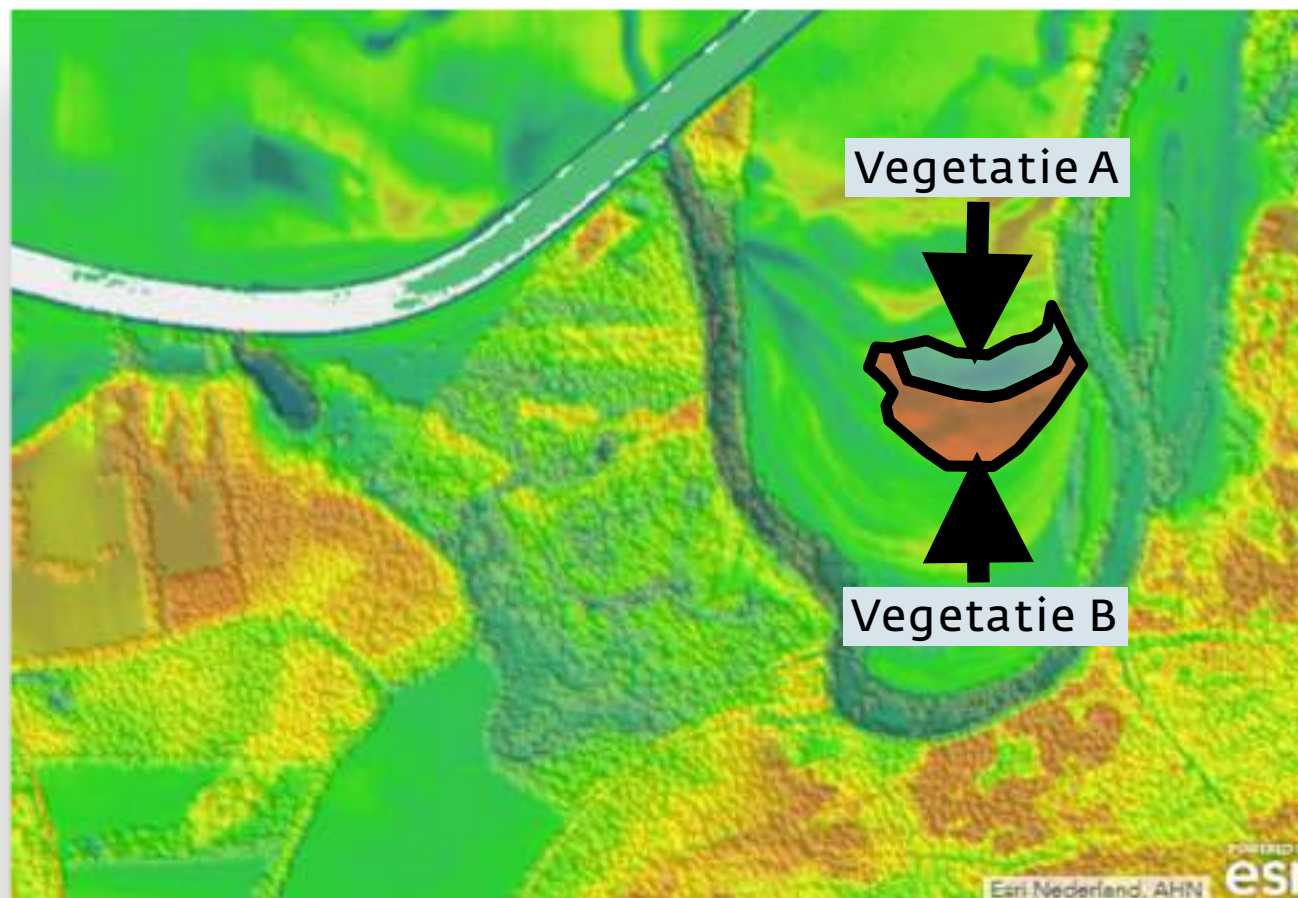
Doelrealisatie *GLG* x Doelrealisatie *GLG* x Doelrealisatie *DS*

Probleem: het reliëf

Daardoor heterogeniteit binnen vegetatievlakken

HOOGTEVERSCHILLEN LANGS DE OVERIJSSELSE VECHT

MICRORELIËF

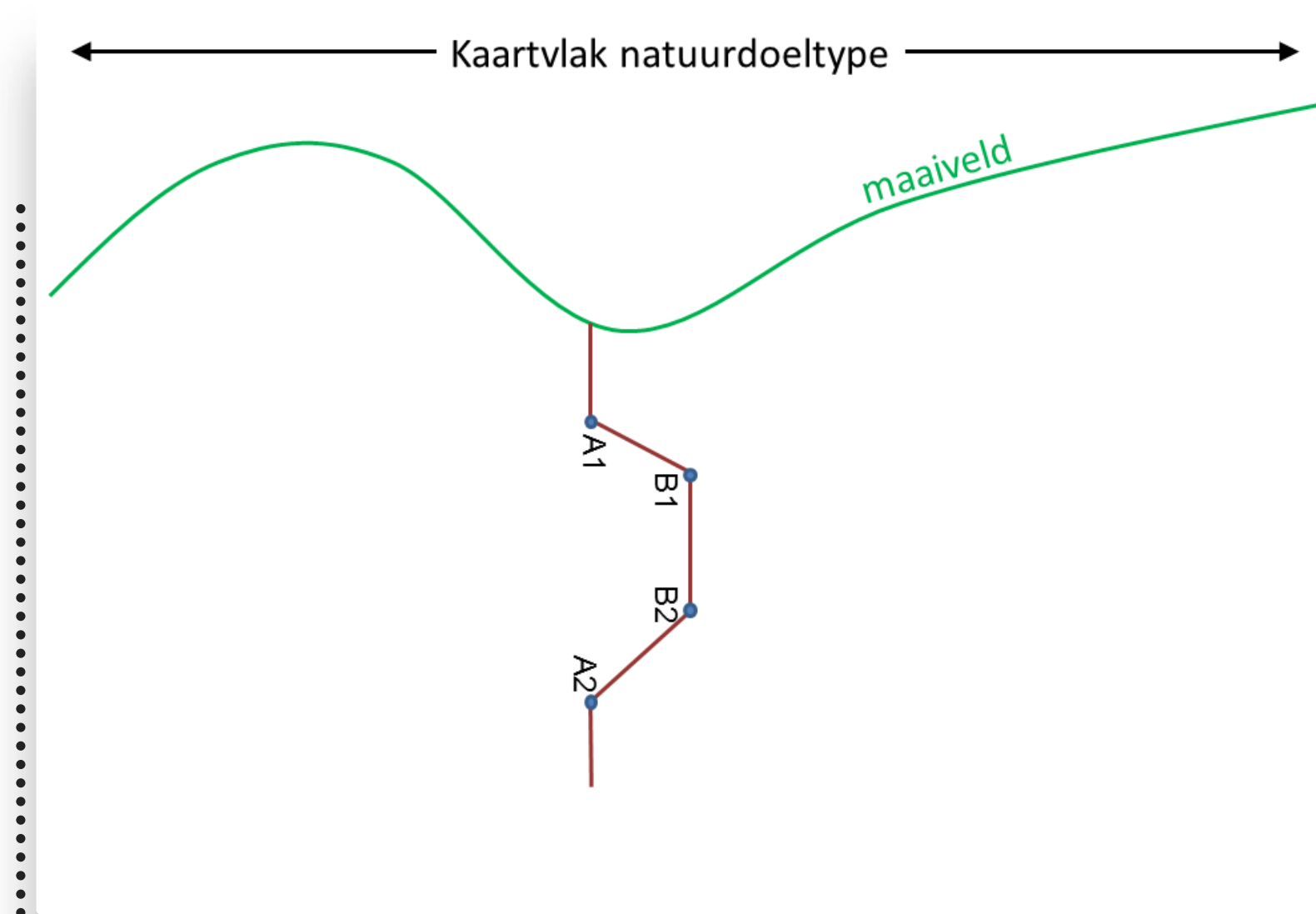

Nieuwe functionaliteit

Nieuw (2): De maximaal haalbare doelrealisatie

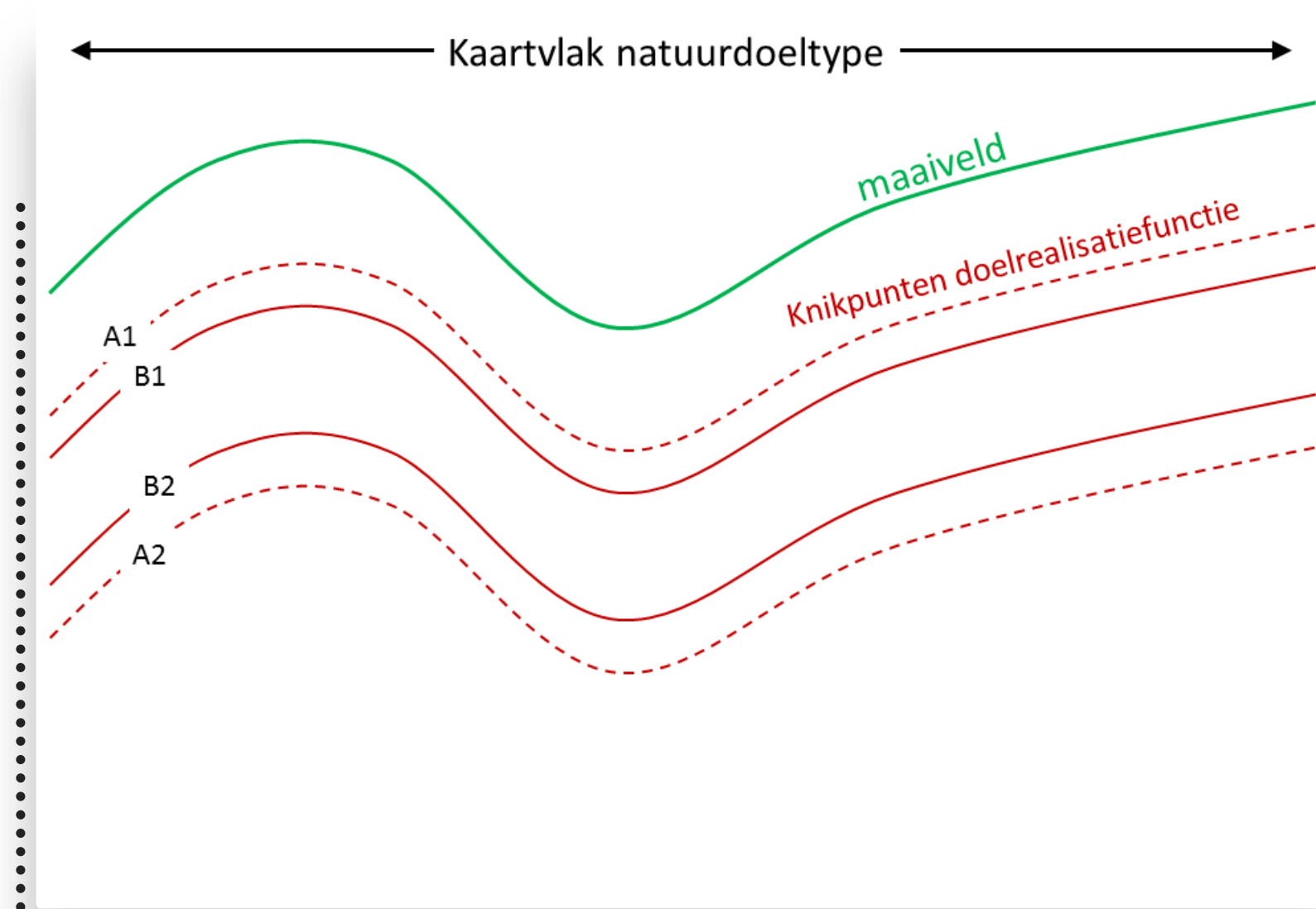
Hou rekening met heterogeniteit kaartvlak

Nieuwe functionaliteit

Nieuw (2): De maximaal haalbare doelrealisatie

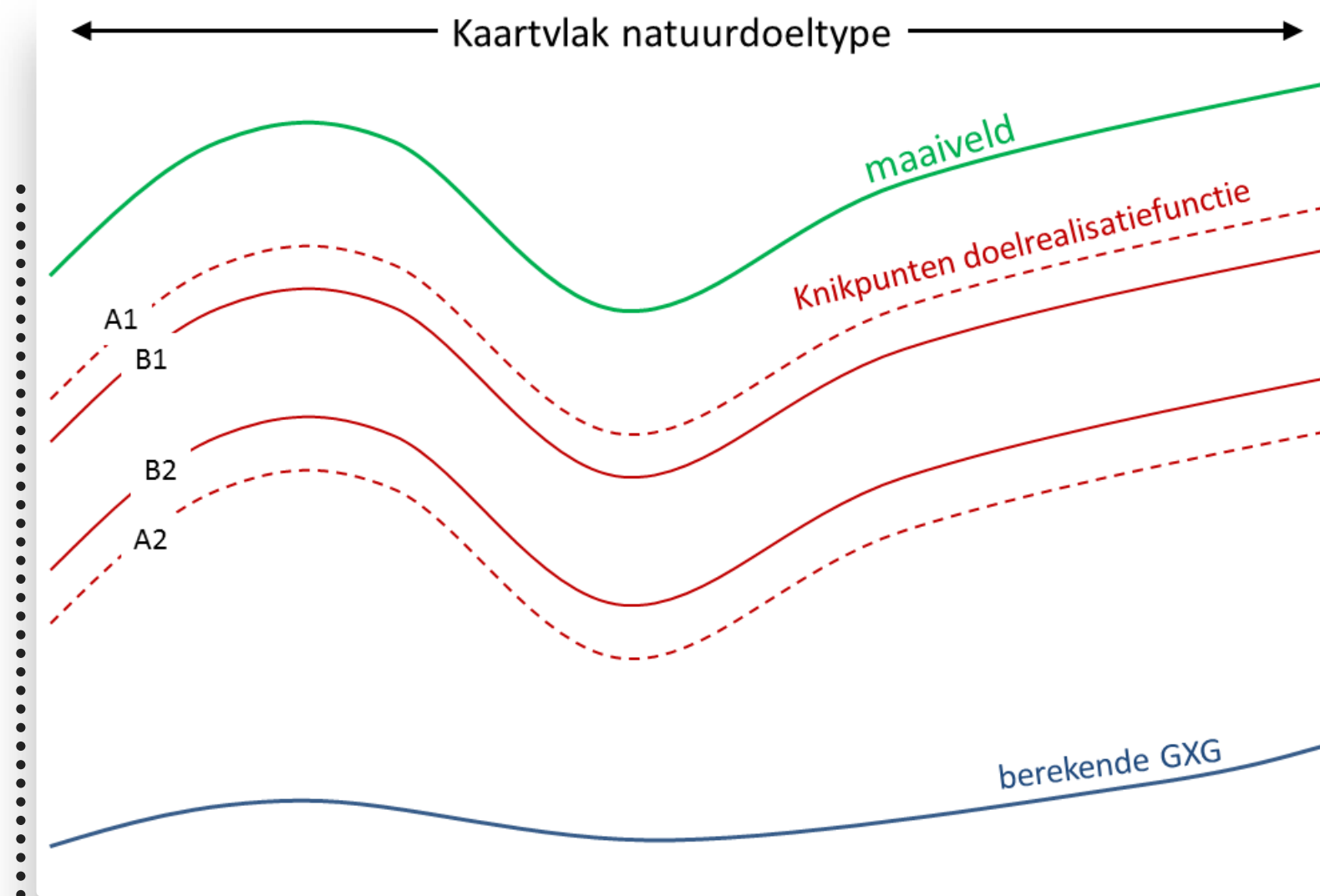
Hou rekening met heterogeniteit kaartvlak

Nieuwe functionaliteit

Nieuw (2): De maximaal haalbare doelrealisatie

Hou rekening met heterogeniteit kaartvlak

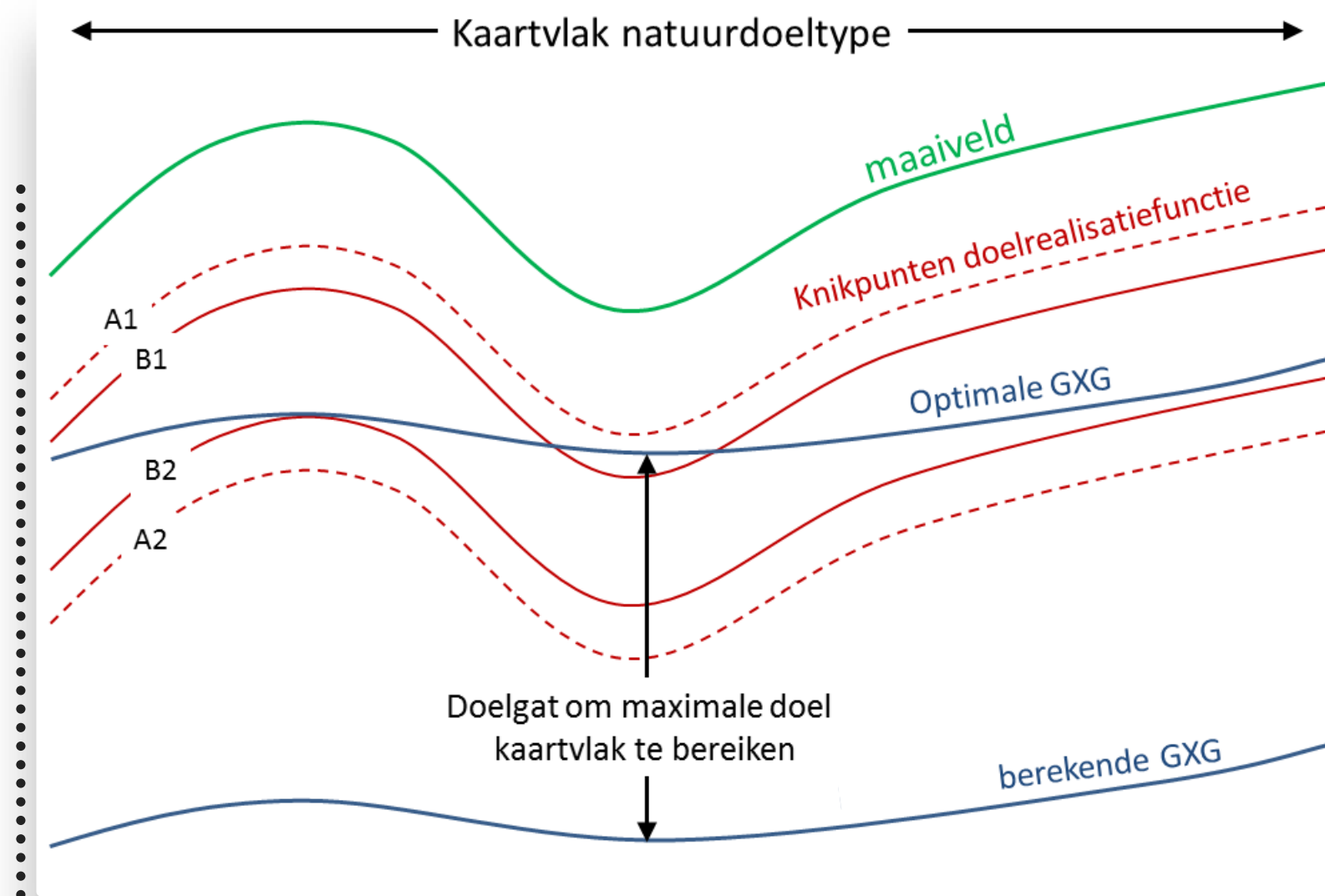

Nieuwe functionaliteit

Nieuw (2): De maximaal haalbare doelrealisatie

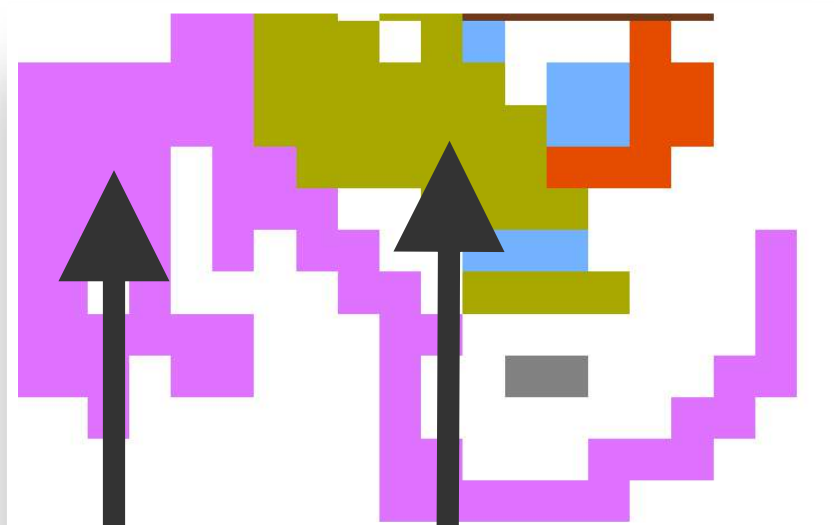
Hou rekening met heterogeniteit kaartvlak

Toetsen met Waterlood

Nieuw (2): de maximaal haalbare doelrealisatie

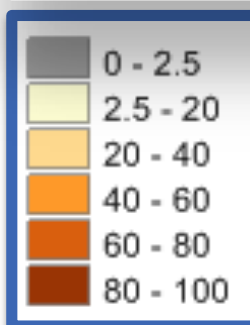
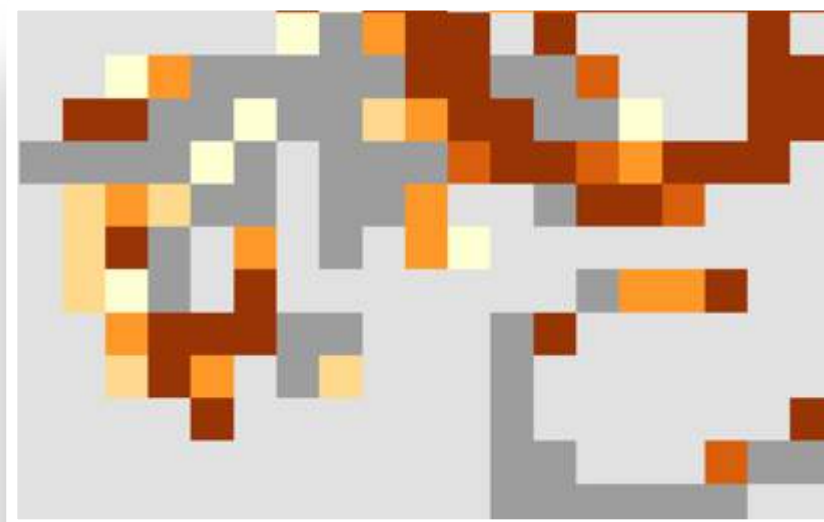
HABITATTYPEN

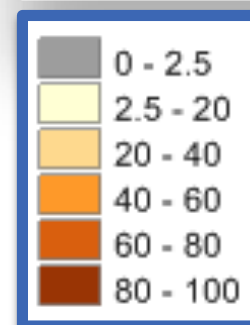
H6120
Stroomdalgraslanden

H91EOC
Vochtige alluviale bossen

DOELREALISATIE (%)

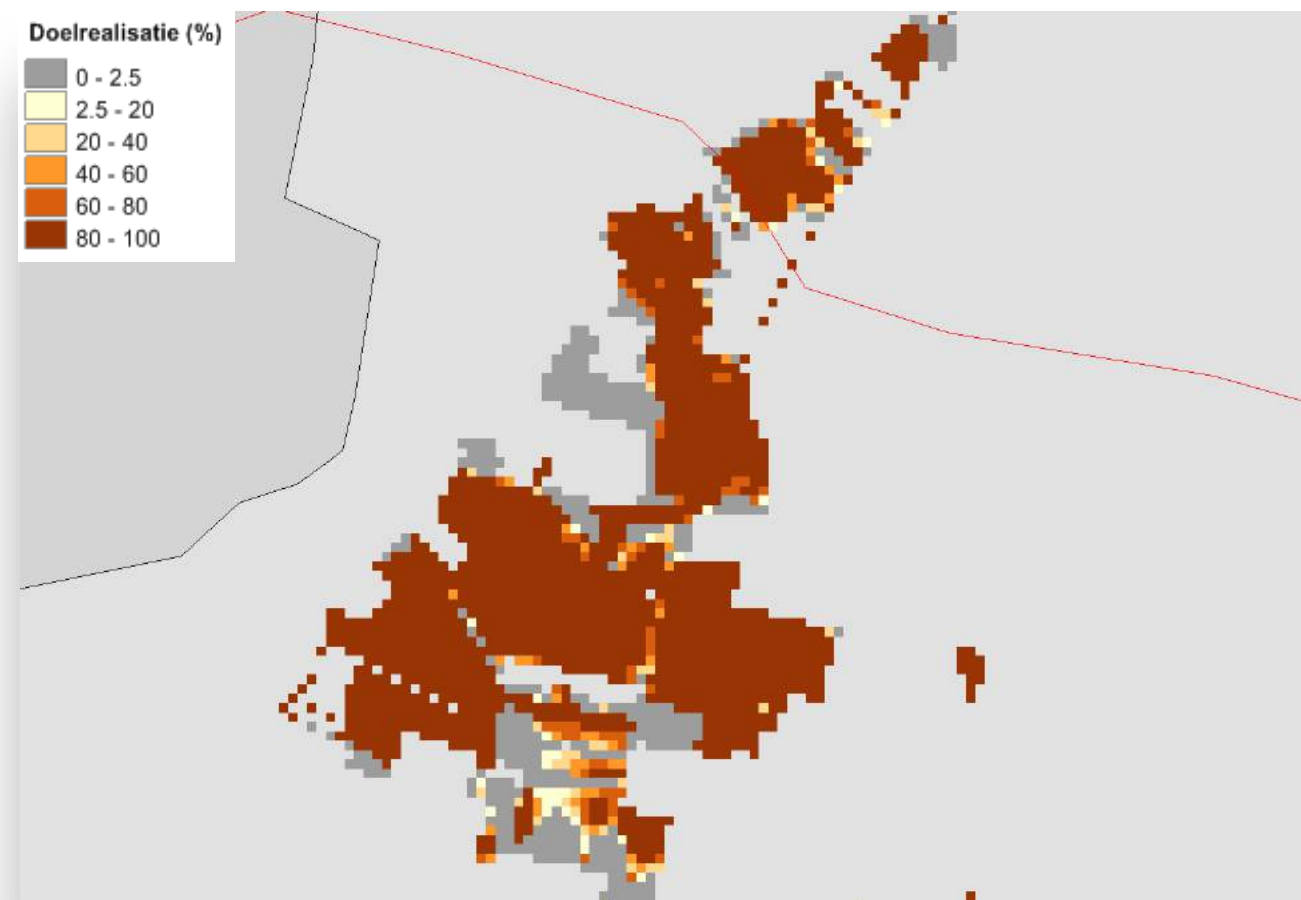
MAXIMALE DOELREALISATIE (%)

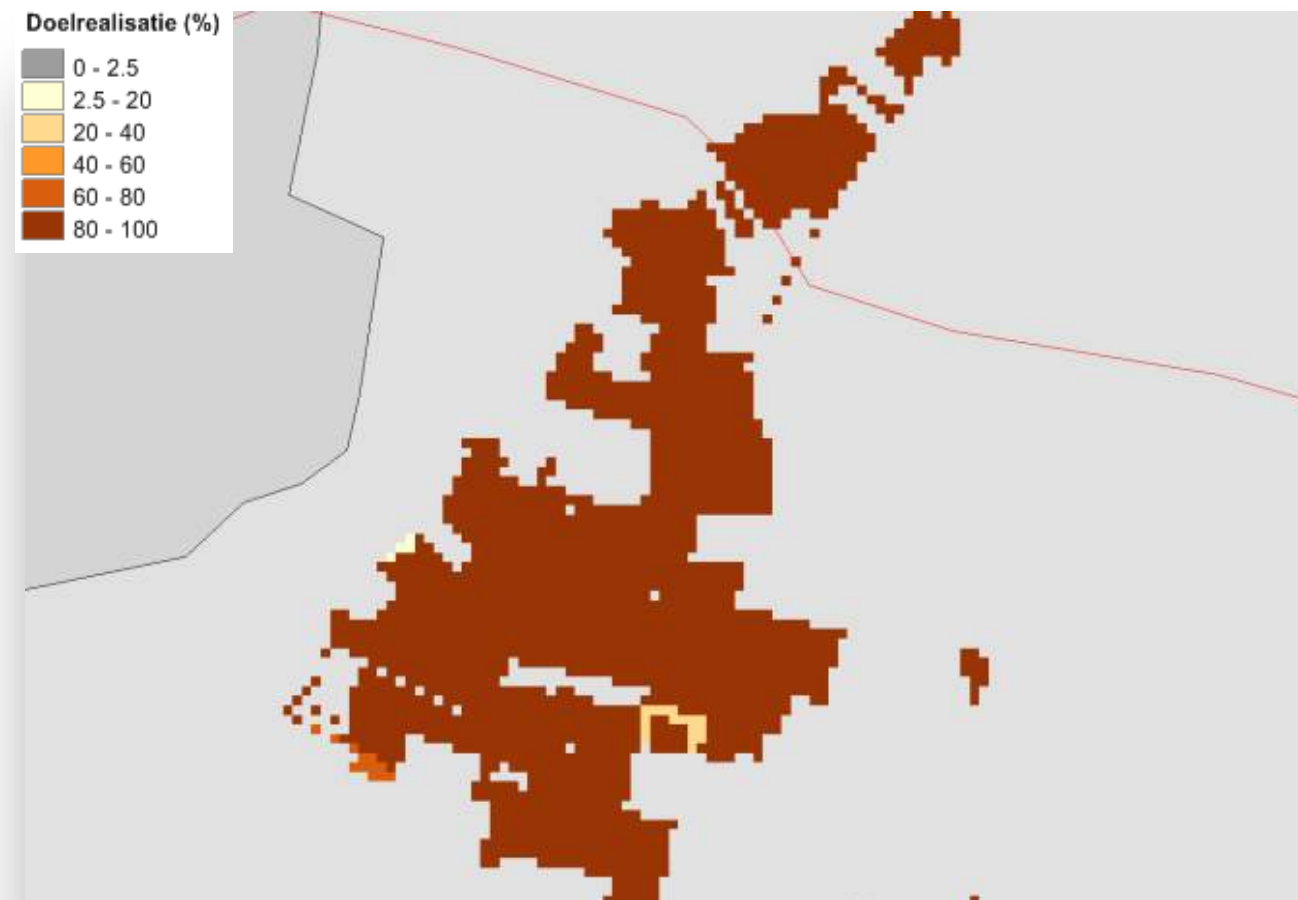
Toepassing WWN, onderdeel WATERNOOD

Past huidige vegetatie bij de hydrologische invoer?

TOTALE DOELREALISATIE (%)

MAXIMAAL HAALBARE TOTALE DOELREALISATIE (%)

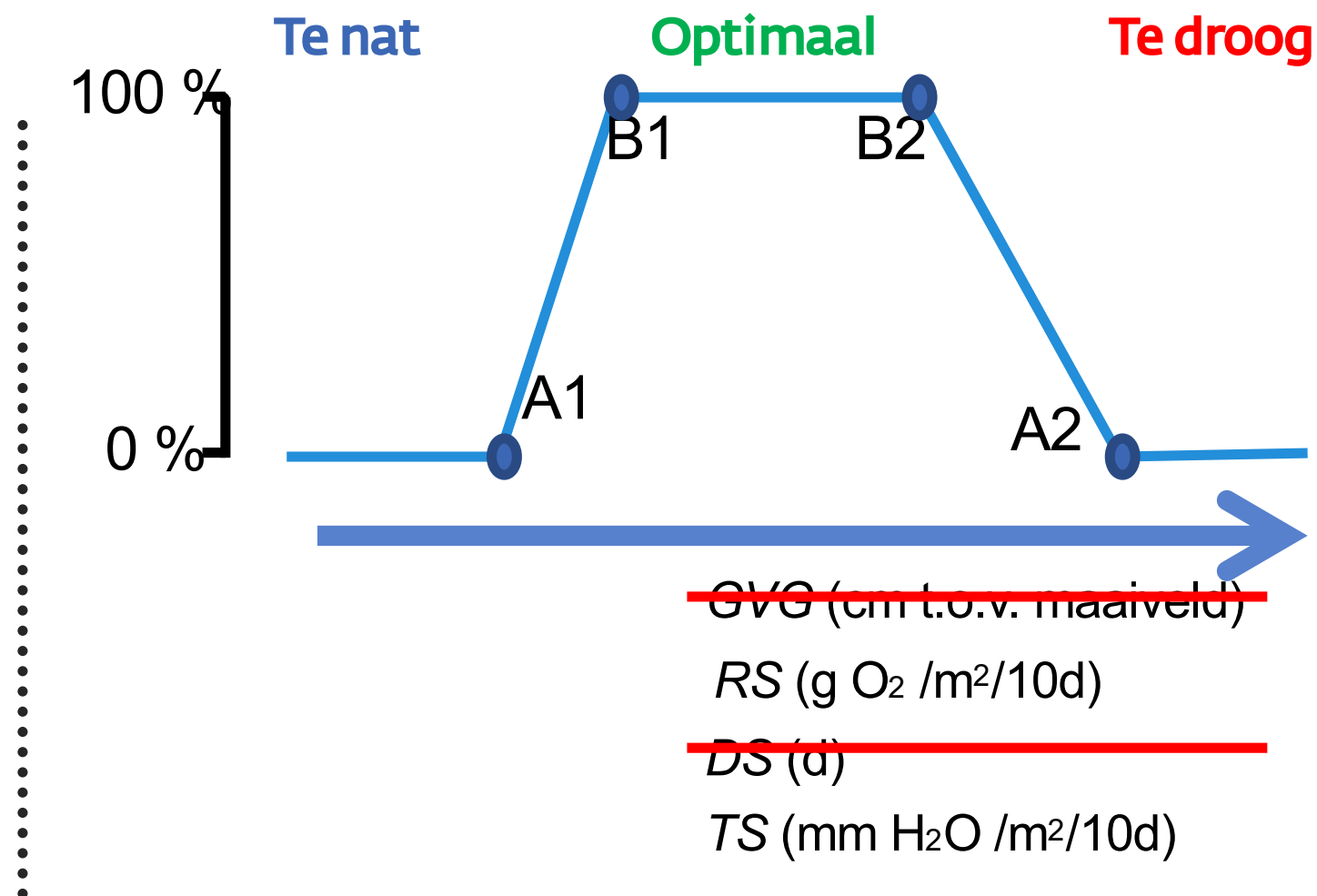

Klimaatrobuuste maten in de WWN

Nieuw (3): Klimaatrobuust toetsen met Waterlood

Knikpunten functies voor:

- *GVG* vervangen door zuurstofstress *RS*
- Droogtestress *DS* vervangen door transpiratiestress *TS*

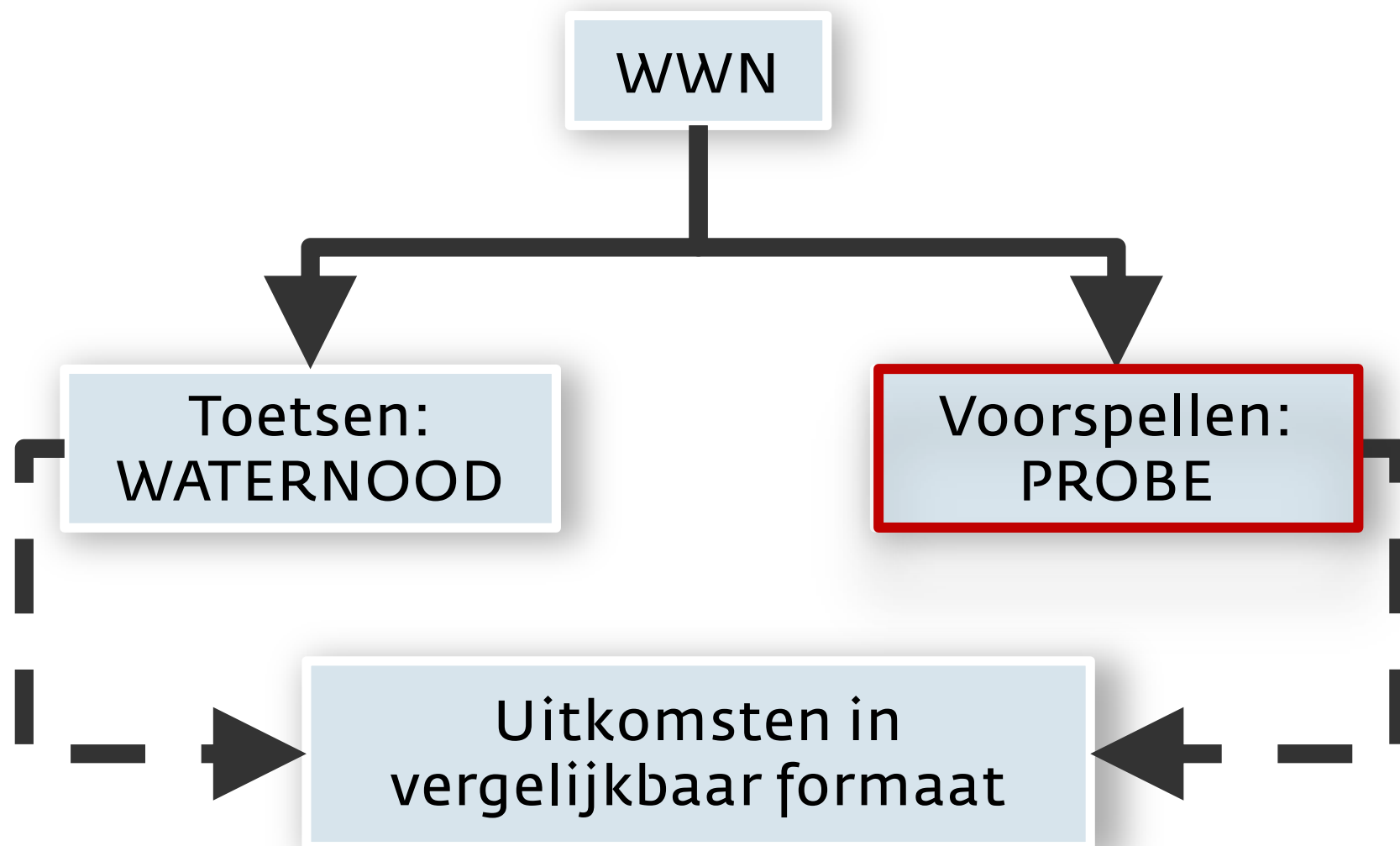
Waterlood is geen voorspellingsmodel

Maar wordt daarvoor vaak misbruikt

Opzet Waterwijzer Natuur

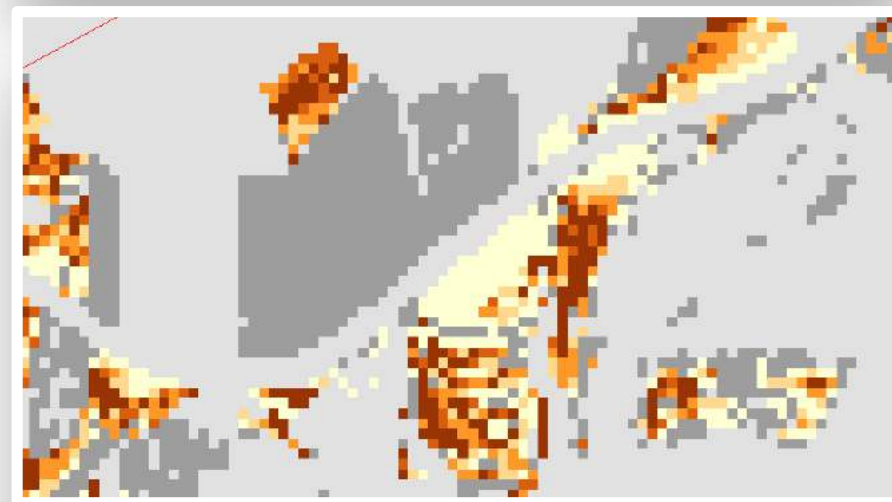
Behoud het goede, benut het nieuwe

WATERNOOD:
DOELREALISATIE (%)

PROBE:
KANSRIJKDOM (%)

Toetsen en voorspellen

Toetsen

Past de grondwaterstand bij het doel?

• Voorspellen

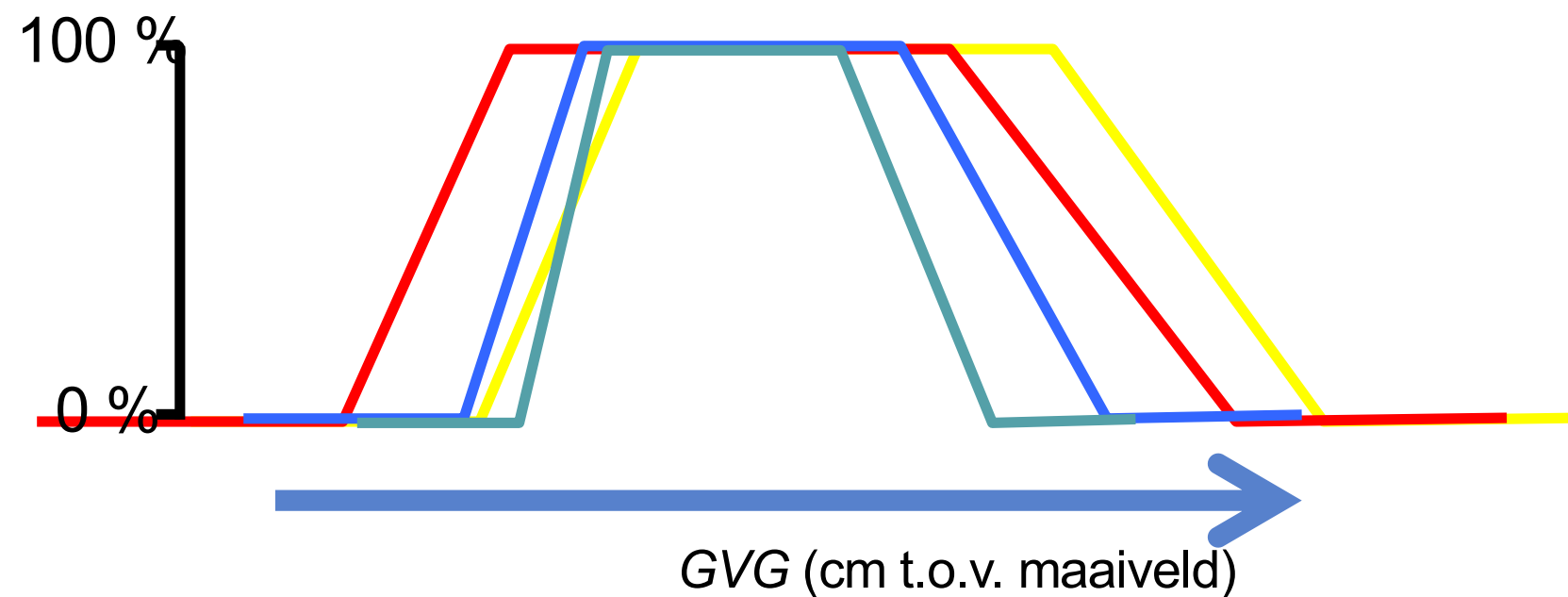
• Welke vegetatie is onder een ander klimaat te verwachten?

• Antwoord hangt af van meerdere standplaatsfactoren en toeval

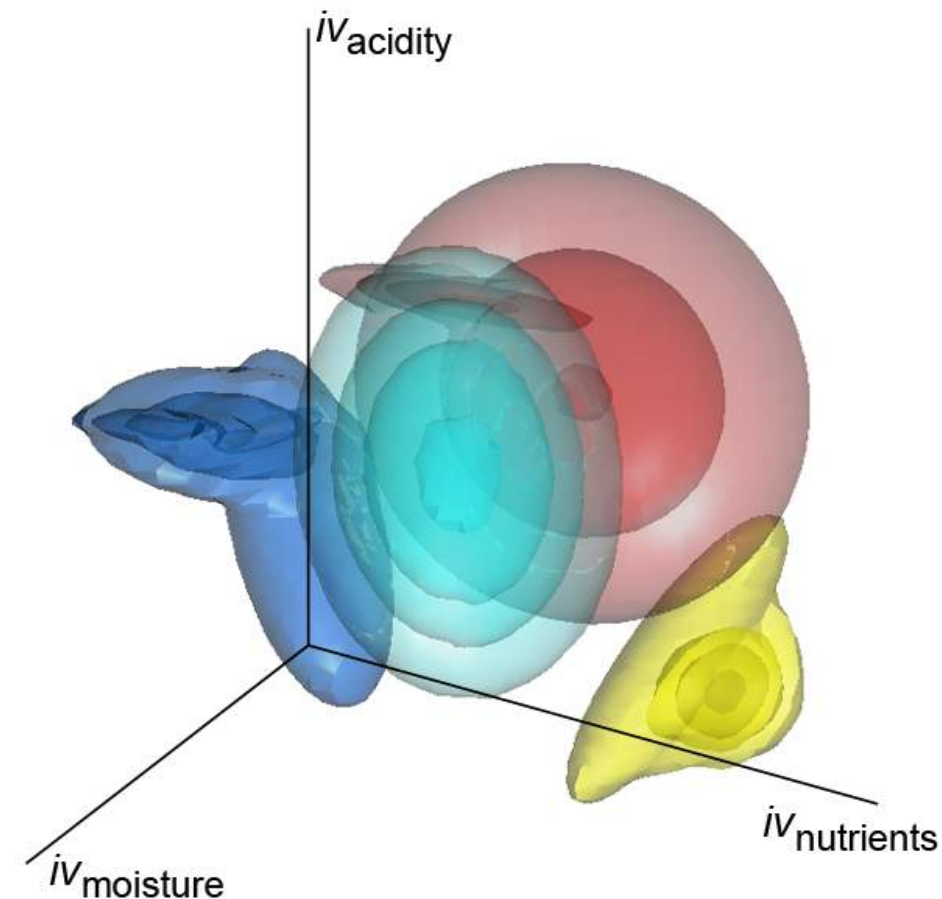

Vergelijking Waterlood en Probe

Toetsen is iets anders dan voorspellen

4 bekende typen, maar je toetst maar op 1, en alleen op GXG

4 onbekende typen, en je voorspelt ze alle 4 met 3 factoren

Voorgeschiedenis

Initiatief van STOWA, EZ & I&M/RWS

1. Doel: gezamenlijk robuust model voor voorspelling en toetsing natuur: de Waterwijzer Natuur
2. 2013/2014: Vergelijking modellen uitgevoerd
  - PROBE
  - VSD+/SUMO/NTM (VSN)
  - DEMNAT

Ontwikkeling van een gemeenschappelijke effect module voor terrestrische natuur

Vergelijking van drie modellenlijnen en voorstellen voor verdere samenwerking

R. van Ek, J.P.M. Witte, J.P. Mol-Dijkstra, W. de Vries, G.W.W. Wamelink, J. Huinink, W. van der Linden, H. Runhaar, L. Bonten, R. Bartholomeus, H.M. Mulder

KWR

BTO project
B222044

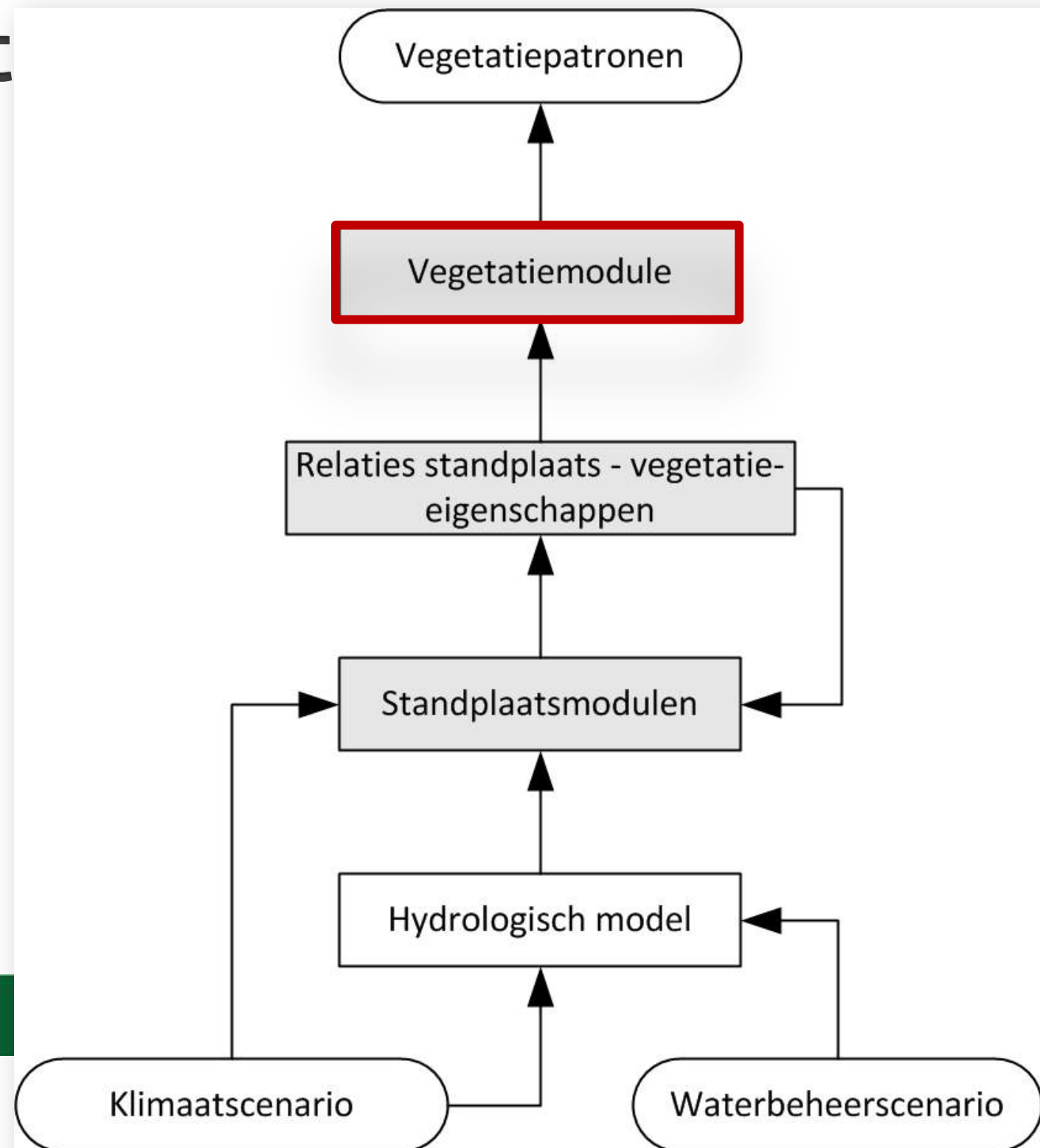

ALTERRA
WAGENINGEN UR

Alterra project
5240304
5240760
5238330

PROBE in de modelraket

In grijs weergegeven

De vegetatiemodule van PROBE

Basis: duizenden vegetatieopnamen uit Synbiosys

Plantensoort	
Achillea ptarmica	5
Agrostis capillaris	6
Ajuga reptans	3
Alopecurus pratensis	4
Anthoxanthum odoratum	5
Briza media	3
Carex nigra	5
Carex panicea	2
Centaurea jacea	5
Dactylis glomerata	6
Danthonia decumbens	7
Equisetum palustre	4
Festuca pratensis	5
Festuca rubra	5

Gemiddeld: 4.8

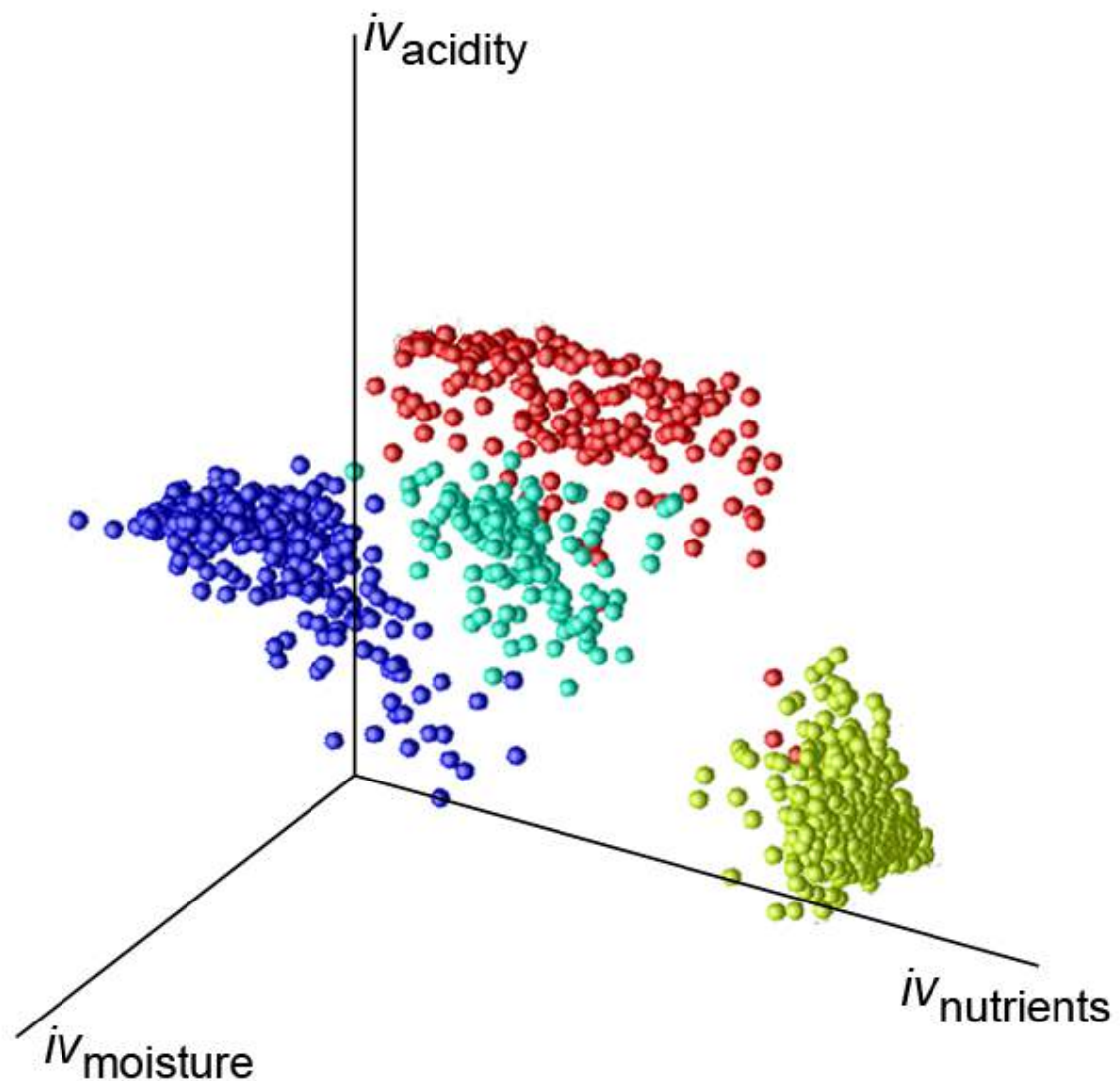
16BB01

Arrhenatheretum elatioris

De Vegetatie van Nederland
35000 opnamen
(Synbiosys > 0,5 M)

Kansdichtheidsfuncties

Op basis van geclassificeerde vegetatieopnamen

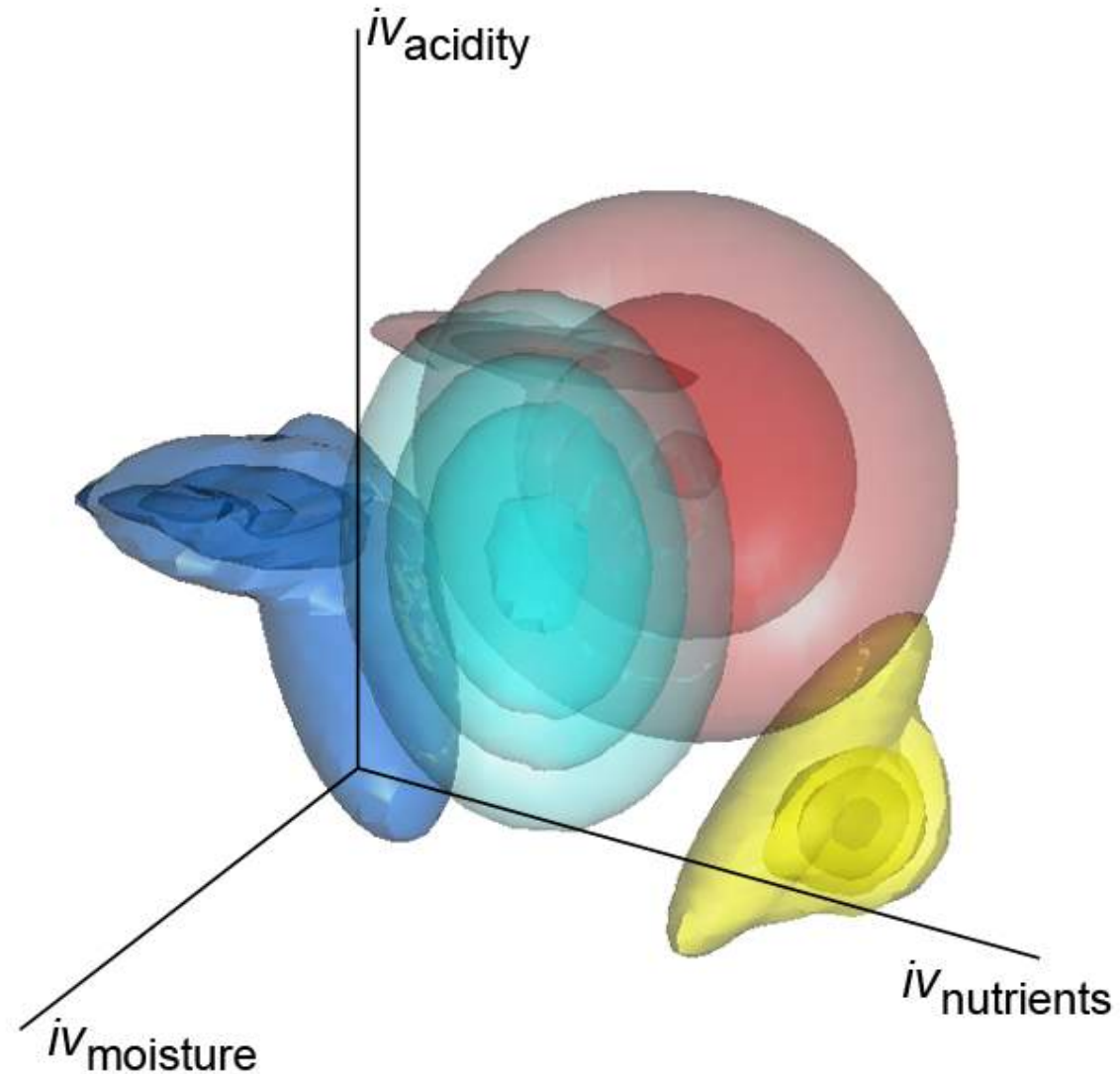

bal = vegetatieopname

kleur = vegetatietype

Kansdichtheidsfuncties

Op basis van geclassificeerde vegetatieopnamen

Voordelen

1. Meerdere vegetatieclassificaties mogelijk
2. Afhankelijk tussen assen mogelijk
3. Vorm ligt niet vast
4. Kansdichtheden

De Natuur verandert, deels onvoorspelbaar

Daarom: voorspel vrij grove vegetatietypen

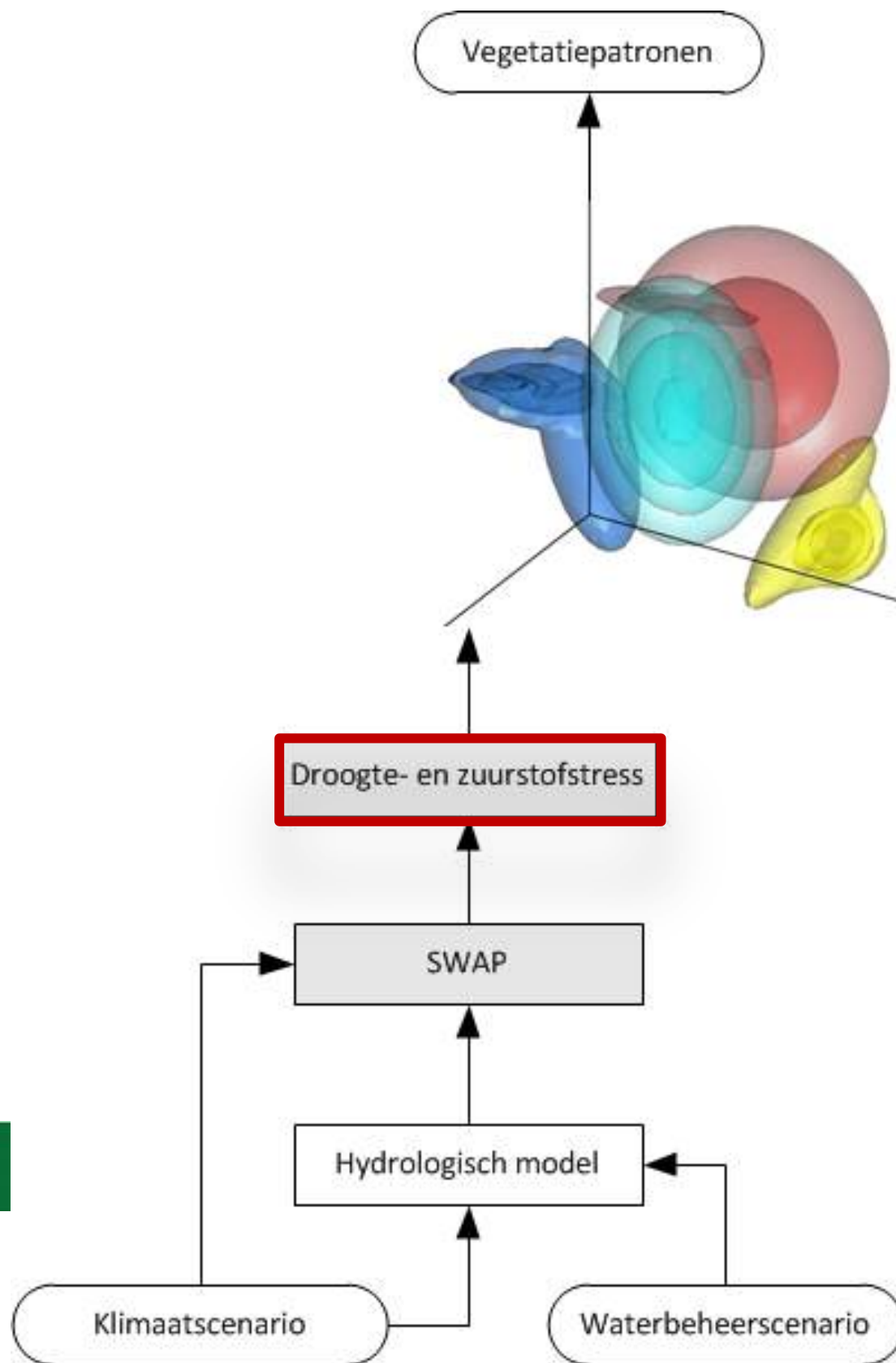
- **Dus niet: voorspelling op het niveau van plantensociologische associaties en rompgemeenschappen**
  - Waarvan er voor Nederland 372 zijn gedefinieerd (en er komen er nog bij)
- **Maar wel bijvoorbeeld**
  - Indeling in ecotoopgroepen:
    - K21 Pioniersvegetaties en graslanden op natte, voedselarme, zure bodems
    - K22 Pioniersvegetaties en graslanden op natte, voedselarme, zwak zure bodems
    - K23 Pioniersvegetaties en graslanden op natte, voedselarme, basische bodems
    - K27 Pioniersvegetaties, graslanden en ruigten op natte, matig voedselrijke bodem
    - K28 Pioniersvegetaties, graslanden en ruigten op natte, zeer voedselrijke bodems
    - K41 Pioniersvegetaties en graslanden op vochtige, voedselarme, zure bodems
    - K42 Pioniersvegetaties en graslanden op vochtige, voedselarme, zwak zure bodems
    - K43 Pioniersvegetaties en graslanden op vochtige, voedselarme, basische bodems

Etcetera...

Probe

Het watergedeelte

Journal of Geophysical Research 116(G4)
(Bartholomeus et al, 2011)

Grondwaterstand als maat niet robuust

Vegetatie reageert niet op grondwaterstanden maar op H₂O en O₂

1. Planten willen

- H₂O om te assimileren
- O₂ om te respireren

2. Deze factoren hangen af van

- Bodem (textuur, organische stof)
- Neerslag en referentieverdamping
- Temperatuur
- Plantenfysiologie
- Grondwaterstand (capillaire nalevering)

WORTELS ONTWIKKELD ZONDER (L) EN MET (R) ZUURSTOFGEDEKTE

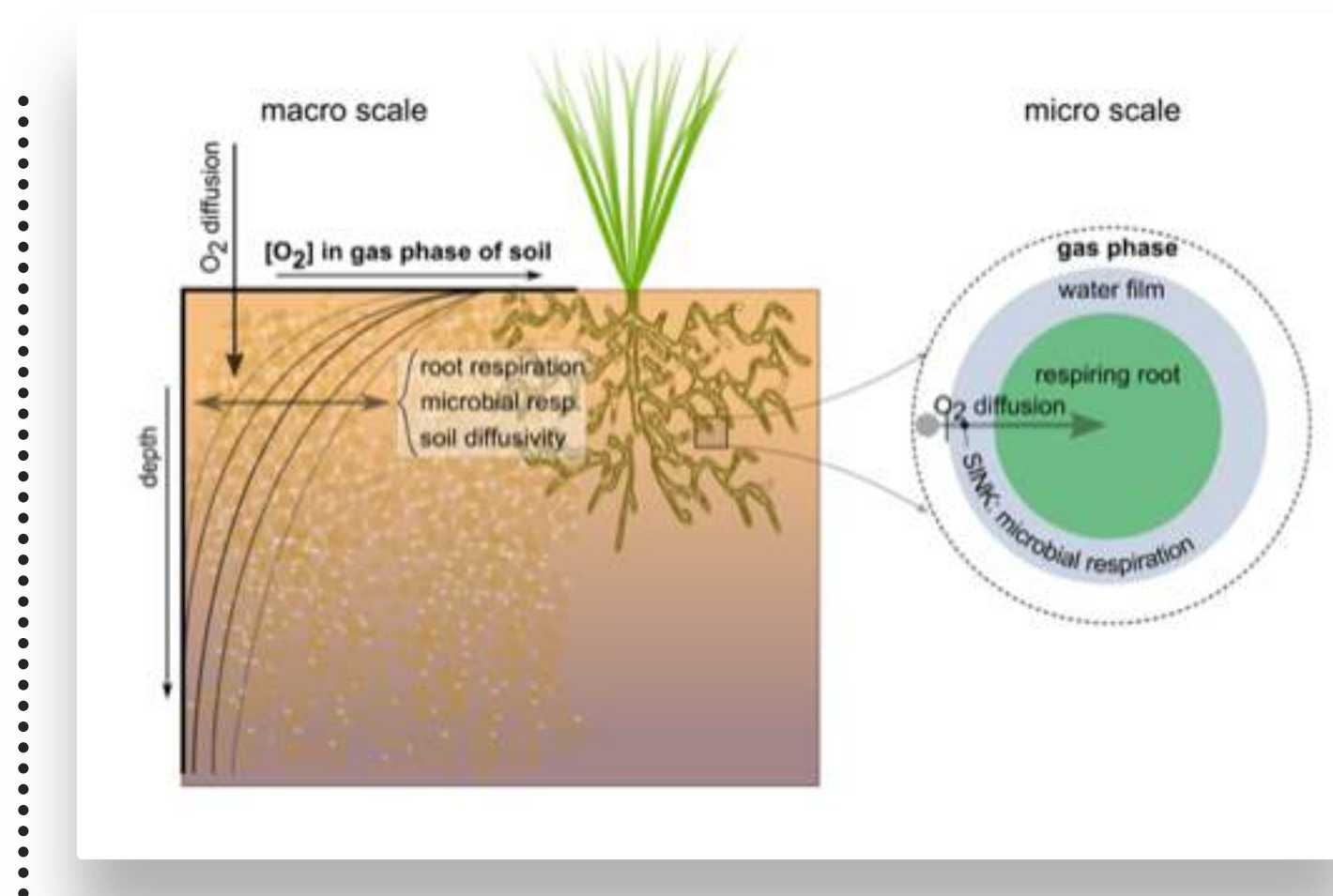

Simulatie stressen

SWAP

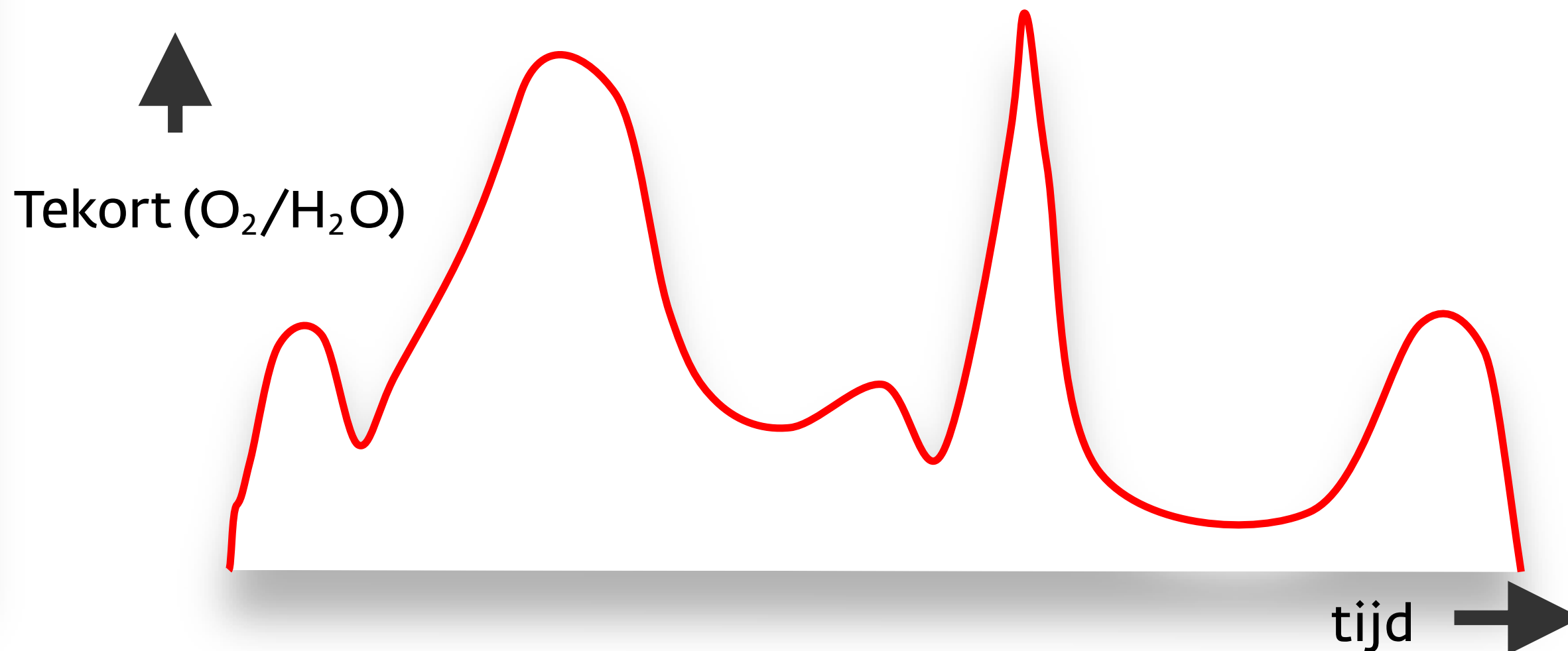
Voor vele combinaties van bodem en grondwaterstand 30 jaar doorgerekend:

1. Tekort aan water om te transpireren
2. Tekort aan zuurstof om te respireren

Berekening stressmaat

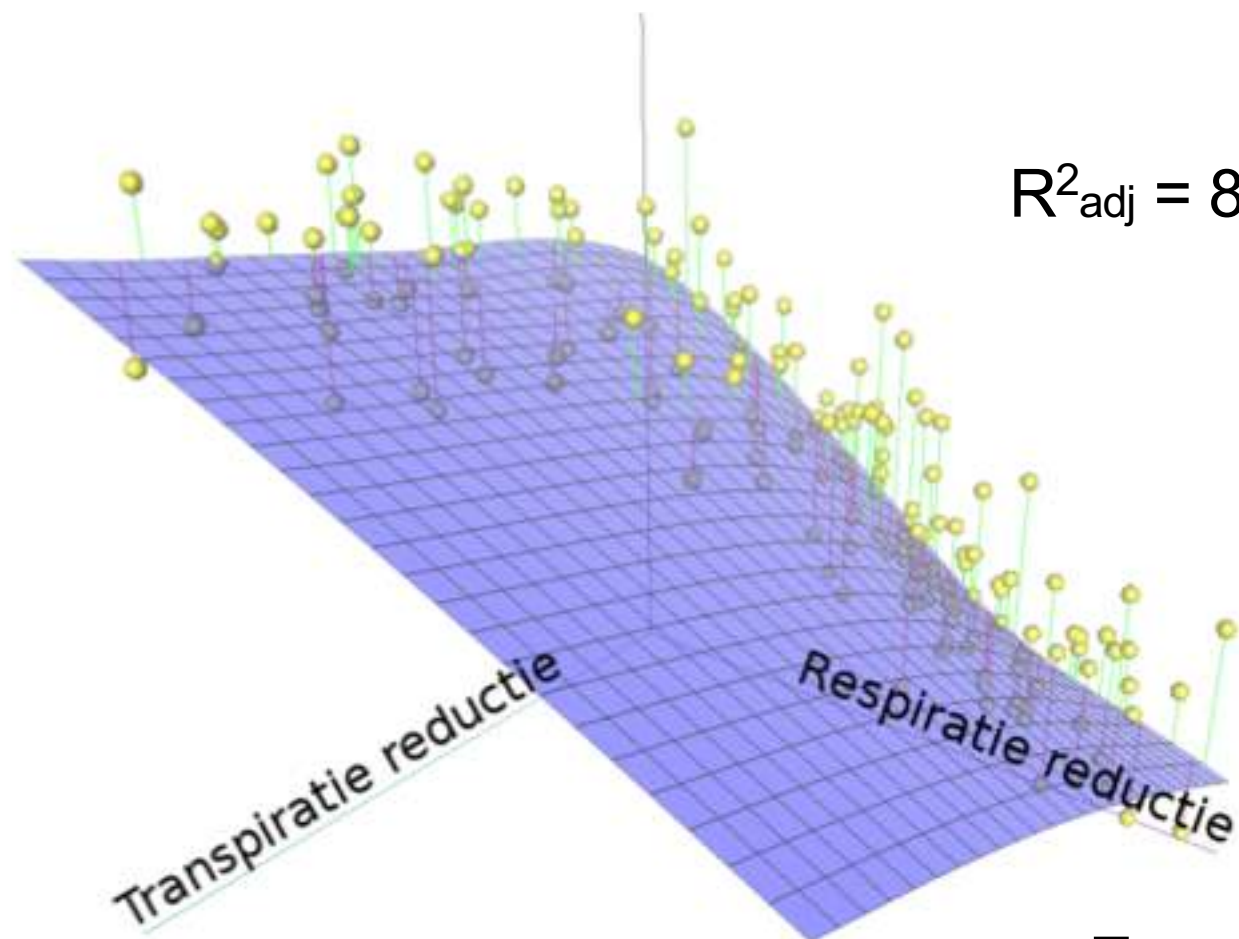
Stress = maximaal tekort gedurende aaneengesloten periode van 10 d

Vochtindicatie als functie van beide stressen

Vochtindicatie F_m

$$R^2_{\text{adj}} = 81\%$$

Transpiratiestress TS

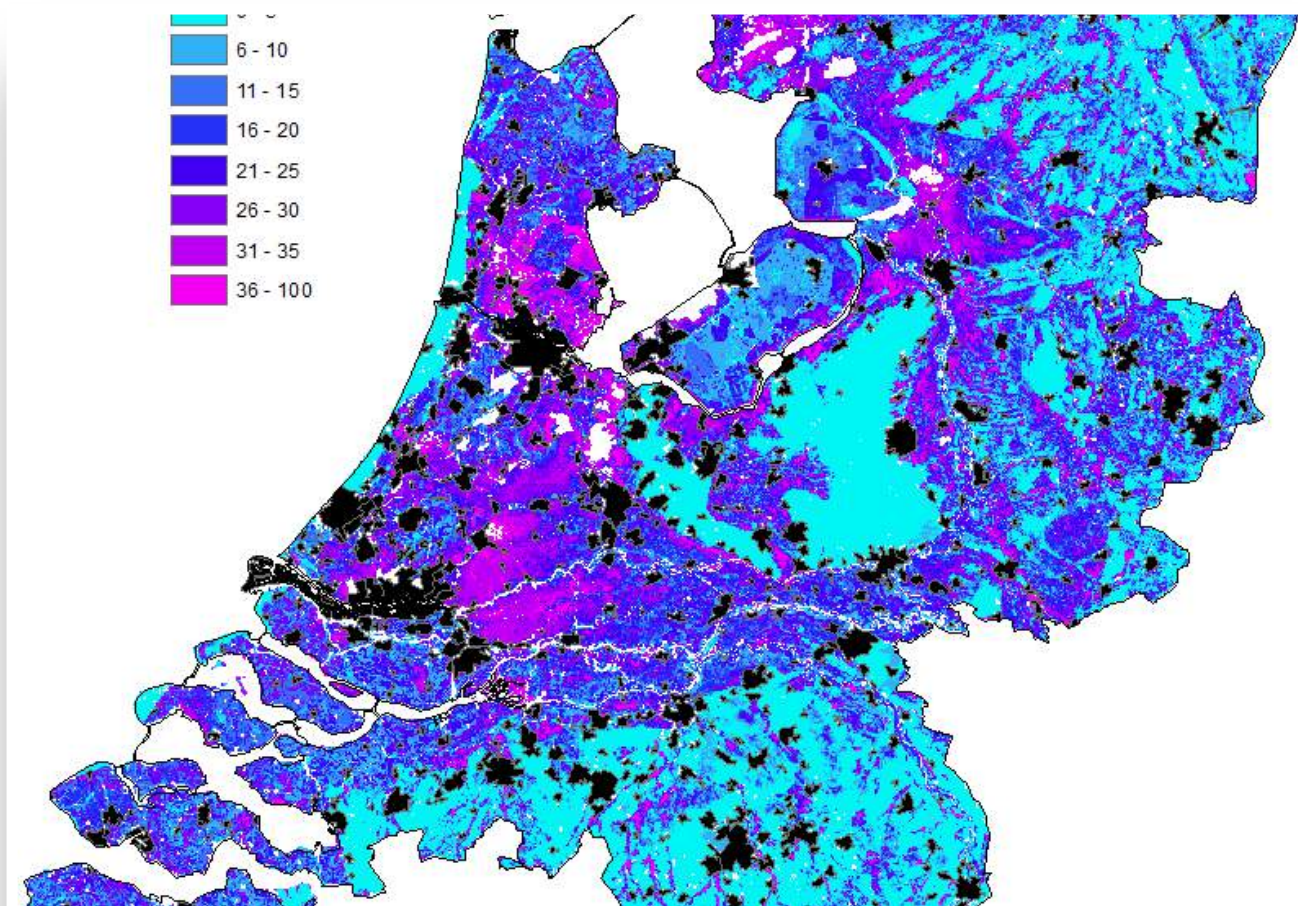
Zuurstrofstress RS

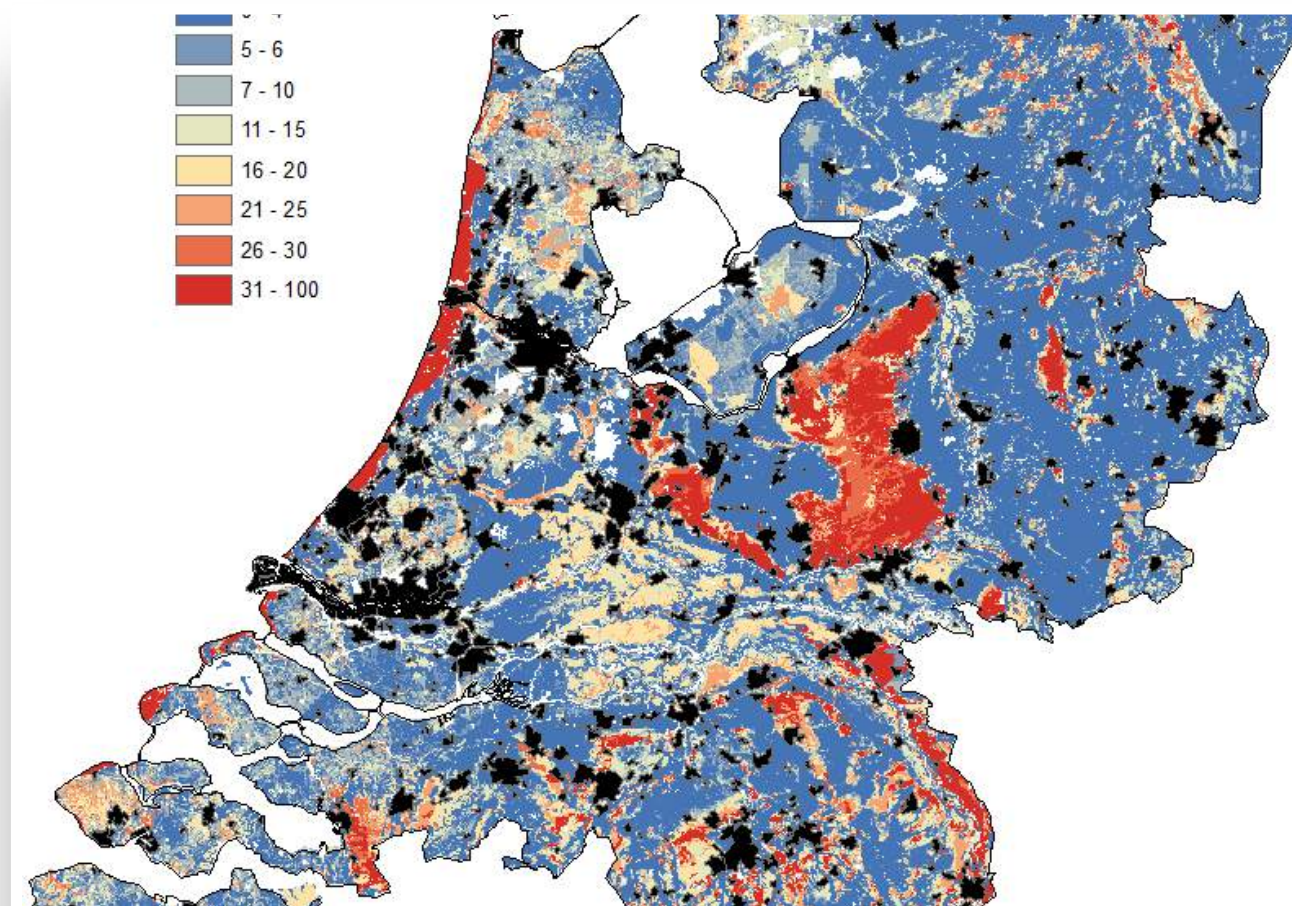
Gesimuleerde stressen op landelijke schaal

Huidig klimaat

ZUURSTOFSTRESS RS

TRANSPIRATIESTRESS TS

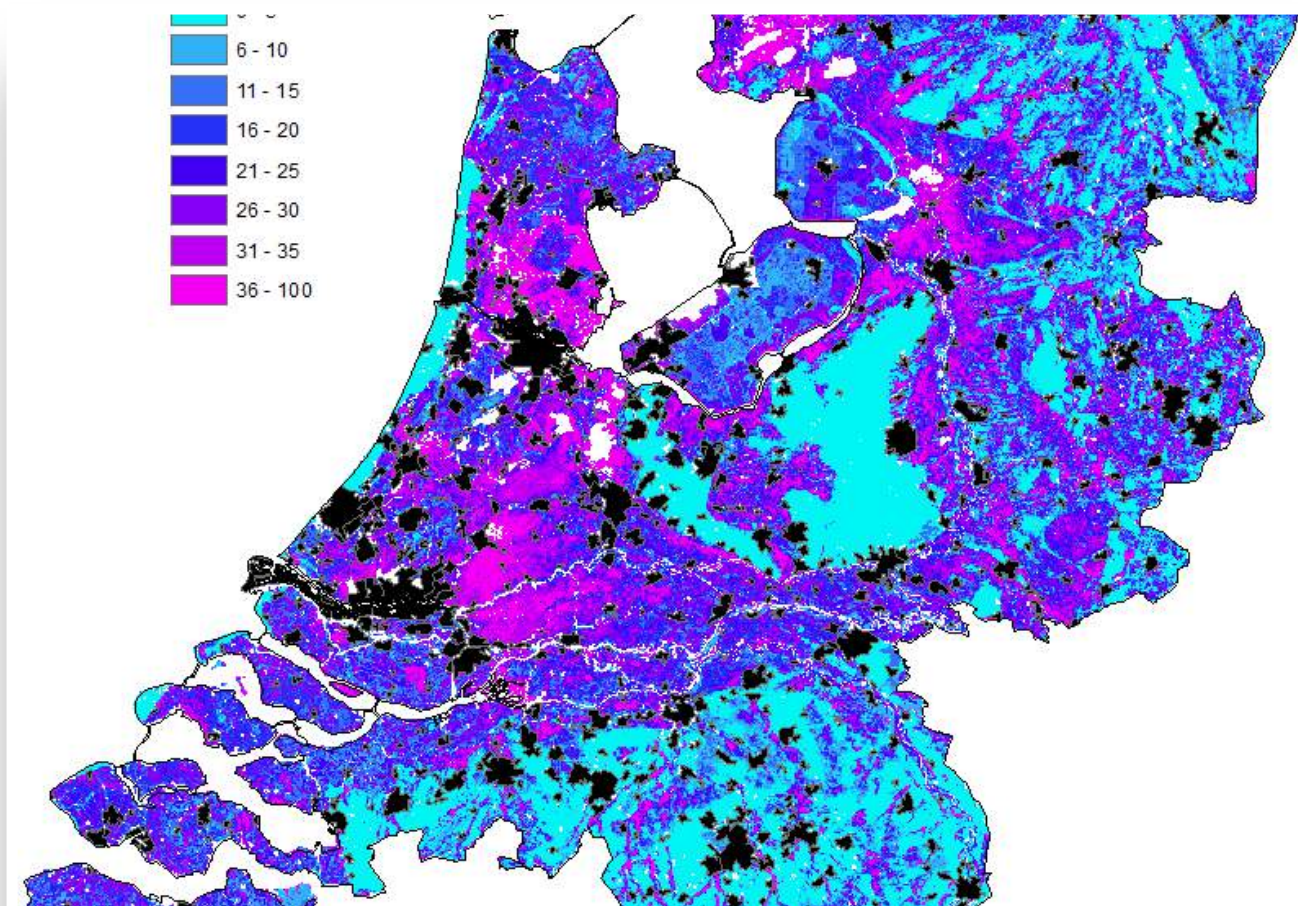

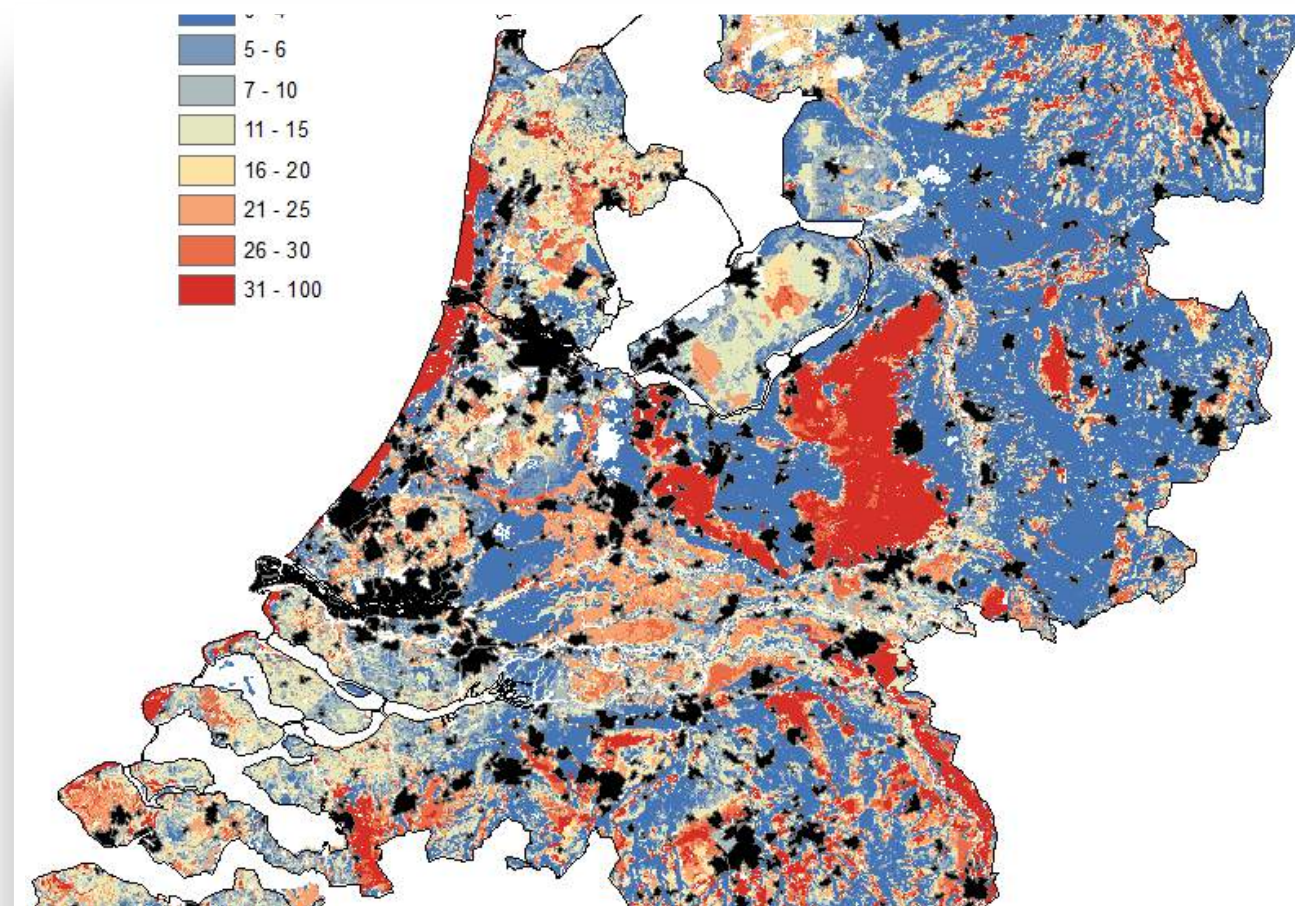
Gesimuleerde stressen op landelijke schaal

Scenario W_H , 2050

ZUURSTOFSTRESS RS

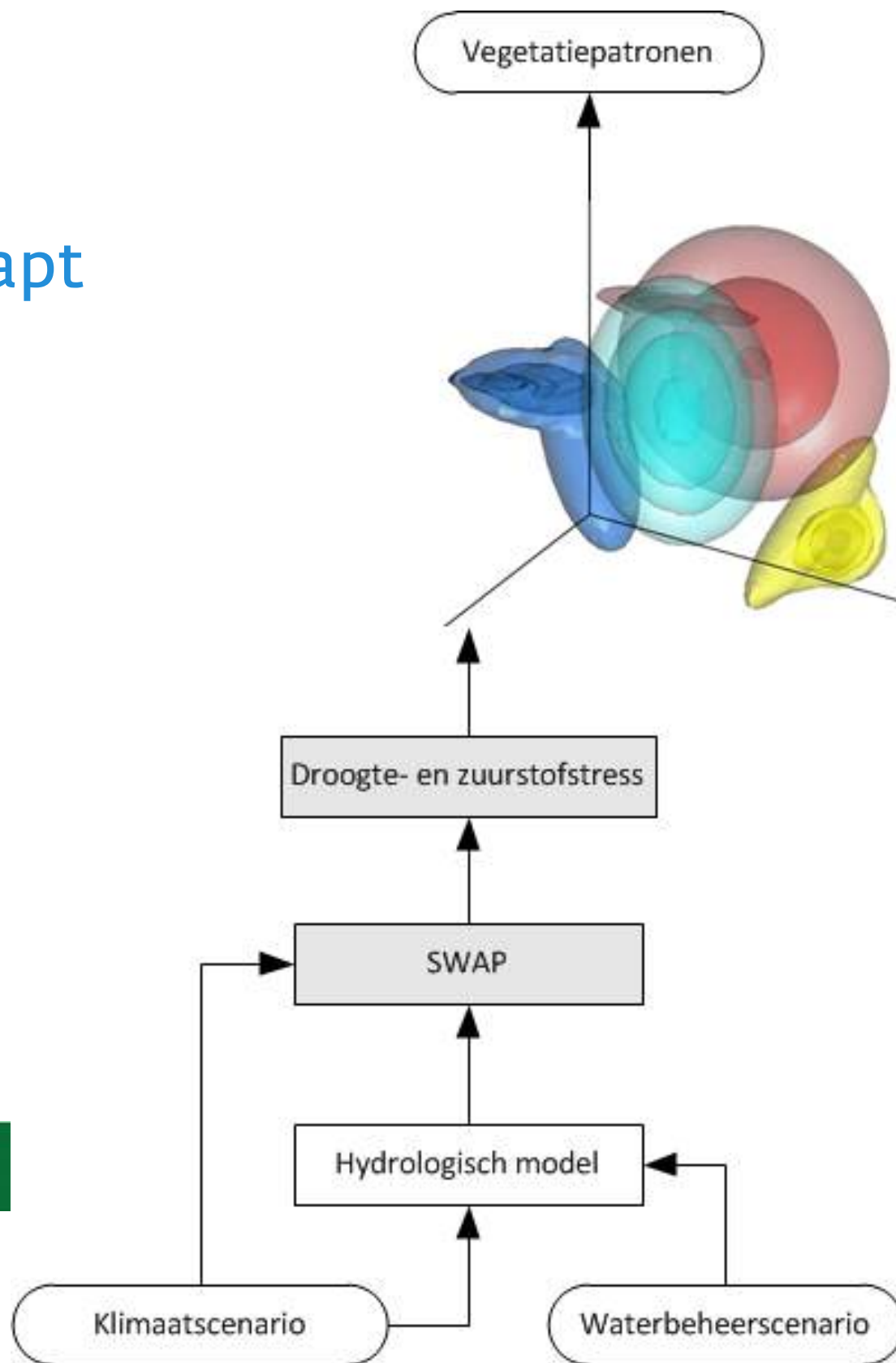
TRANSPIRATIESTRESS TS

Probe

Het watergedeelte uitgeklaapt

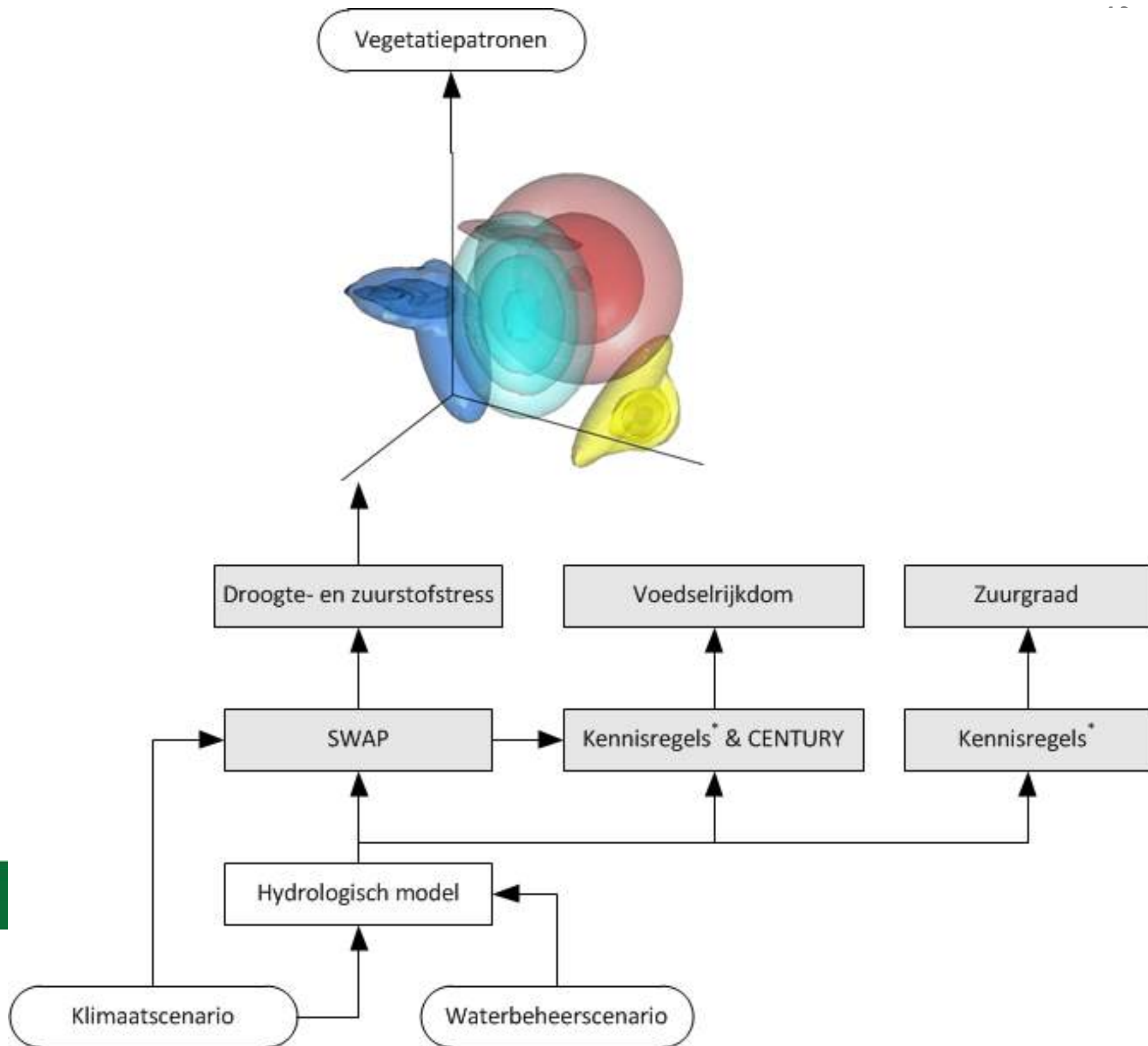

Probe

En nog verder uitgeklaapt

*Kennisregels

- Kansrijkdom module Waterlood
- De Haan & Runhaar

Opzet Probe

Snelheid is onze kracht

1. Procesmodellering vraagt rekenkracht
2. Daarom: procesmodellen (SWAP, SMART, CENTURY) gebruikt om duizenden situaties door te rekenen
3. Uit resultaten metarelaties afgeleid (GTST):
  - $P(\text{vegetatie}) = f(\text{GXG, kwel, bodem, LGN, klimaatscenario, zichtjaar, klimaatregio})$
4. Alles ingebouwd in een treintje: rekentijd Probe paar minuten op laptopje

HOGESNELHEIDSTREIN

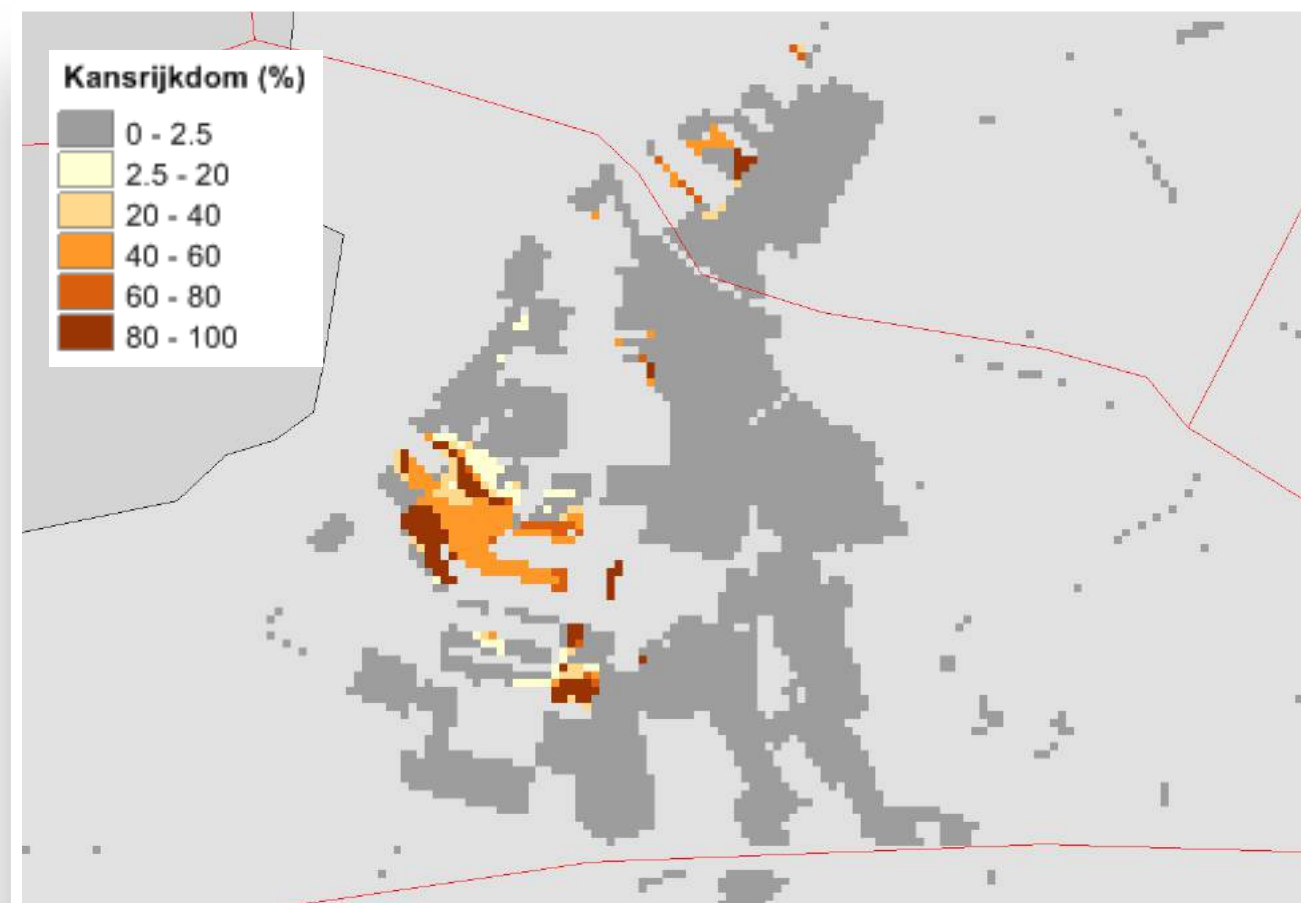
Sang & Goorkens

Kansrijkdom K22 – huidig klimaat

TOPOGRAFIE

K22: KORTE VEGETATIES VAN NATTE, ARME, ZWAK-ZURE BODEMS

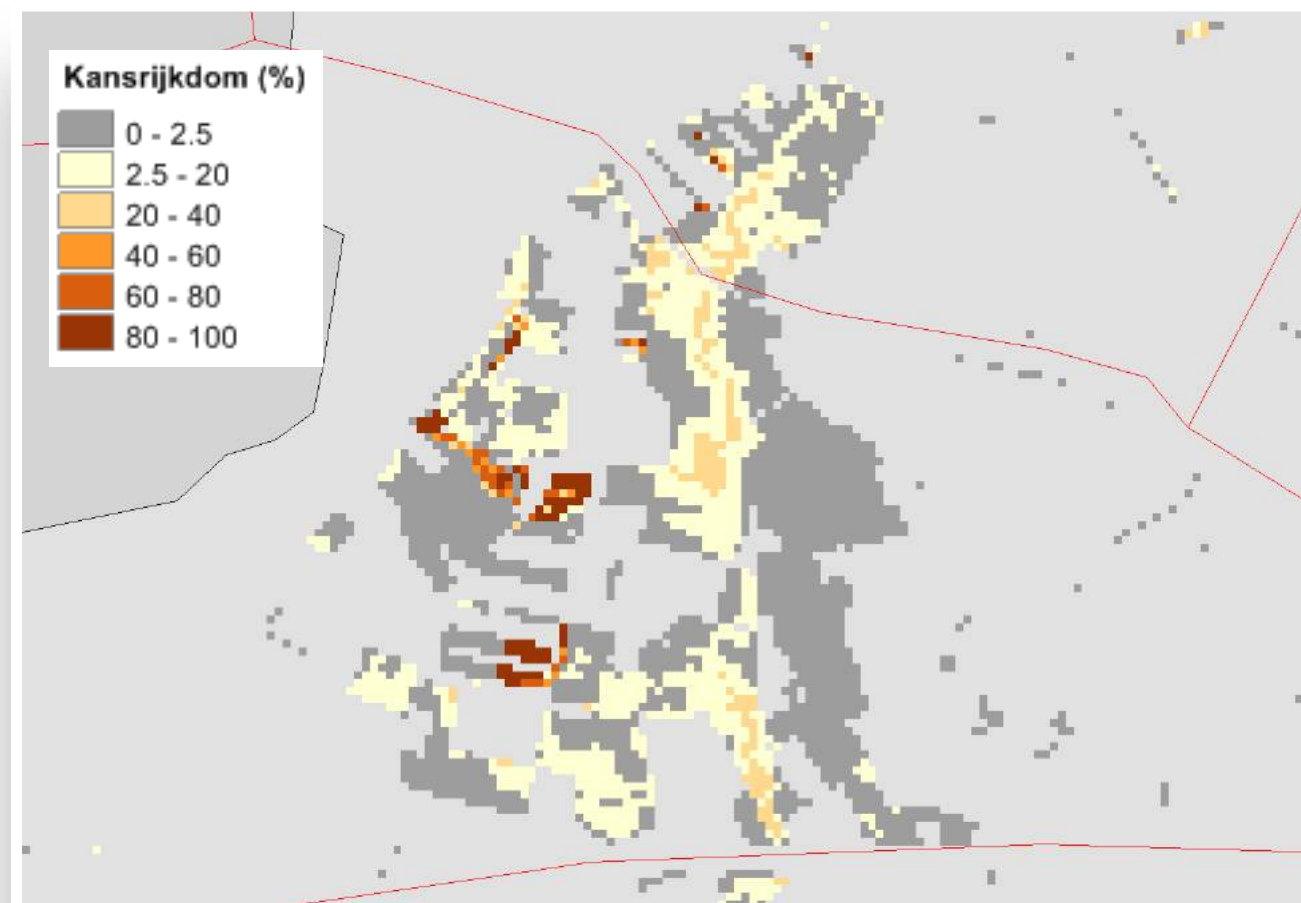
Sang & Goorkens

Kansrijkdom K27 – huidig klimaat

TOPOGRAFIE

K27: KORTE VEGETATIES VAN NATTE, MATIG RIJKE BODEMS

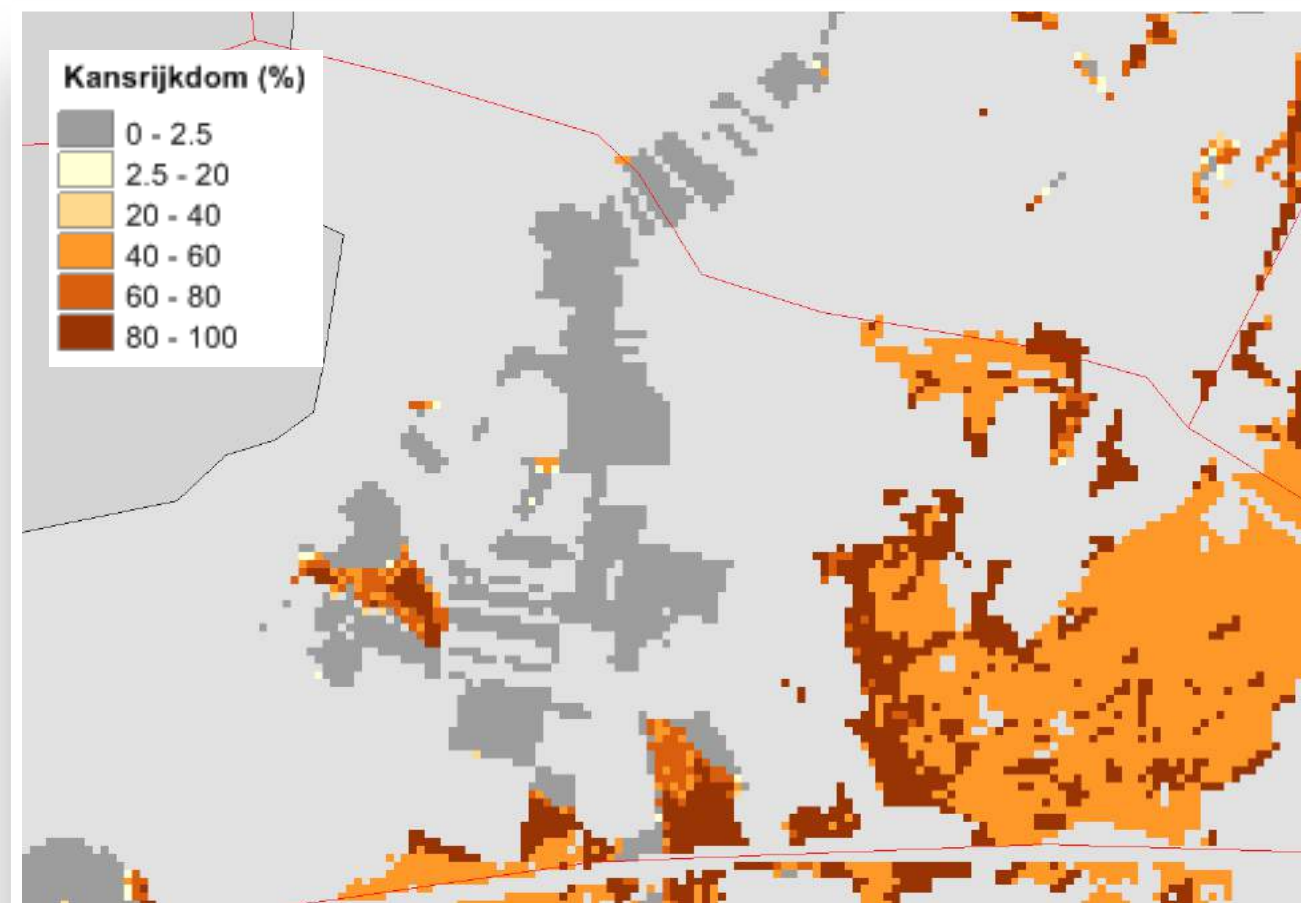
Sang & Goorkens

Kansrijkdom H61 – huidig klimaat

TOPOGRAFIE

H61: BOSSEN VAN ARME ZURE BODEMS

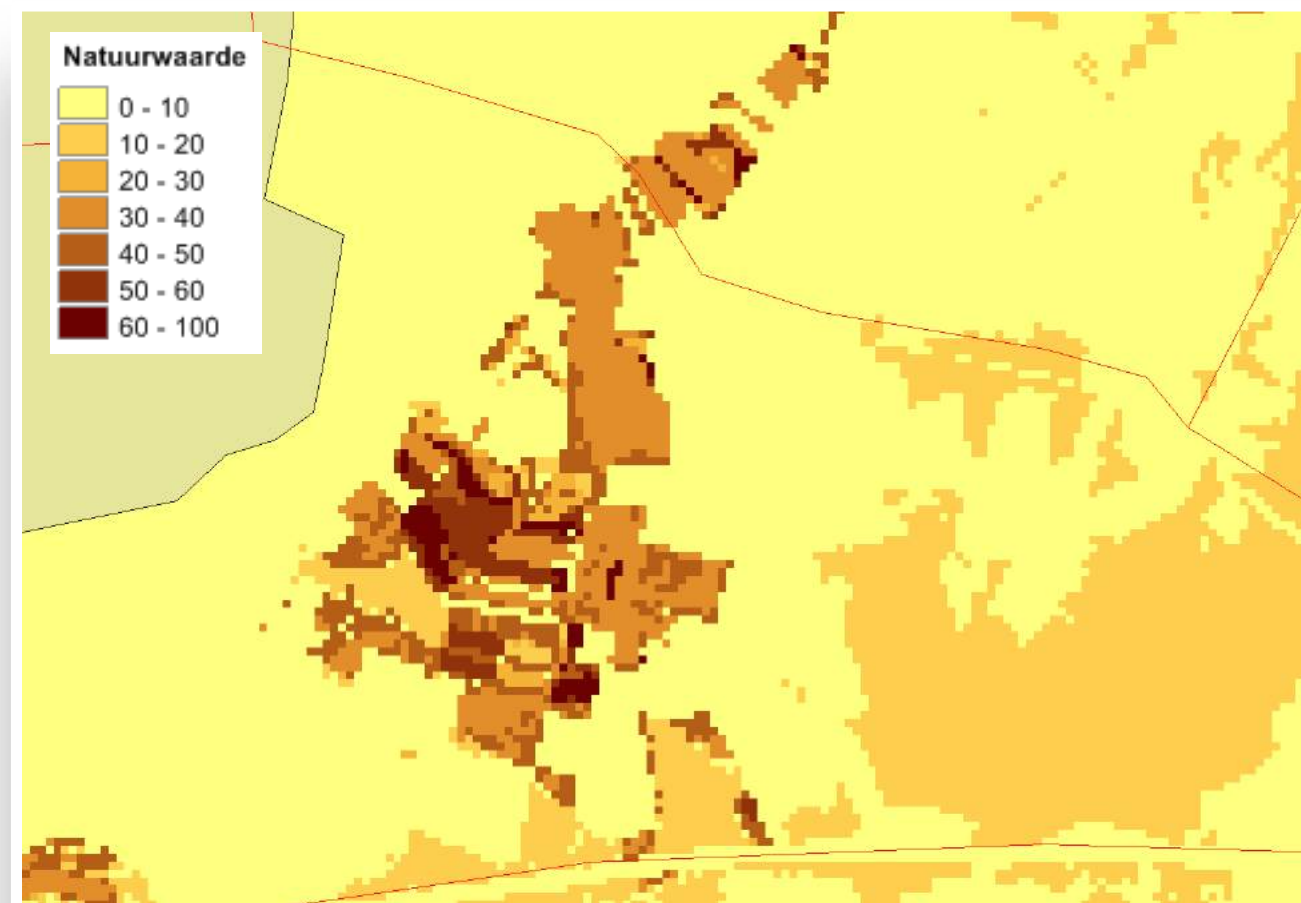
Sang & Goorkens

Natuurwaarde referentie

TOPOGRAFIE

NATUURWAARDE (METHODE GELDERLAND)

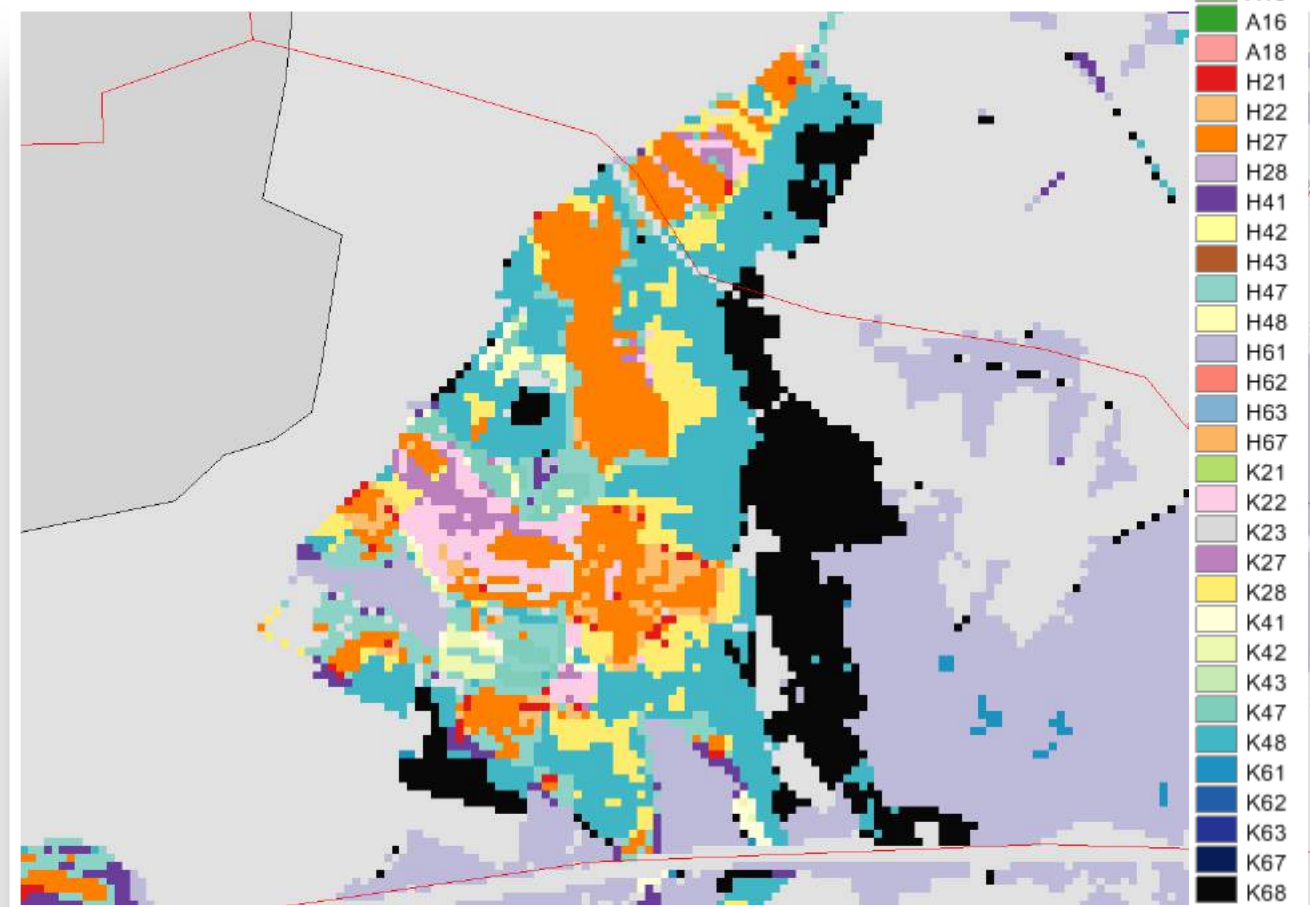

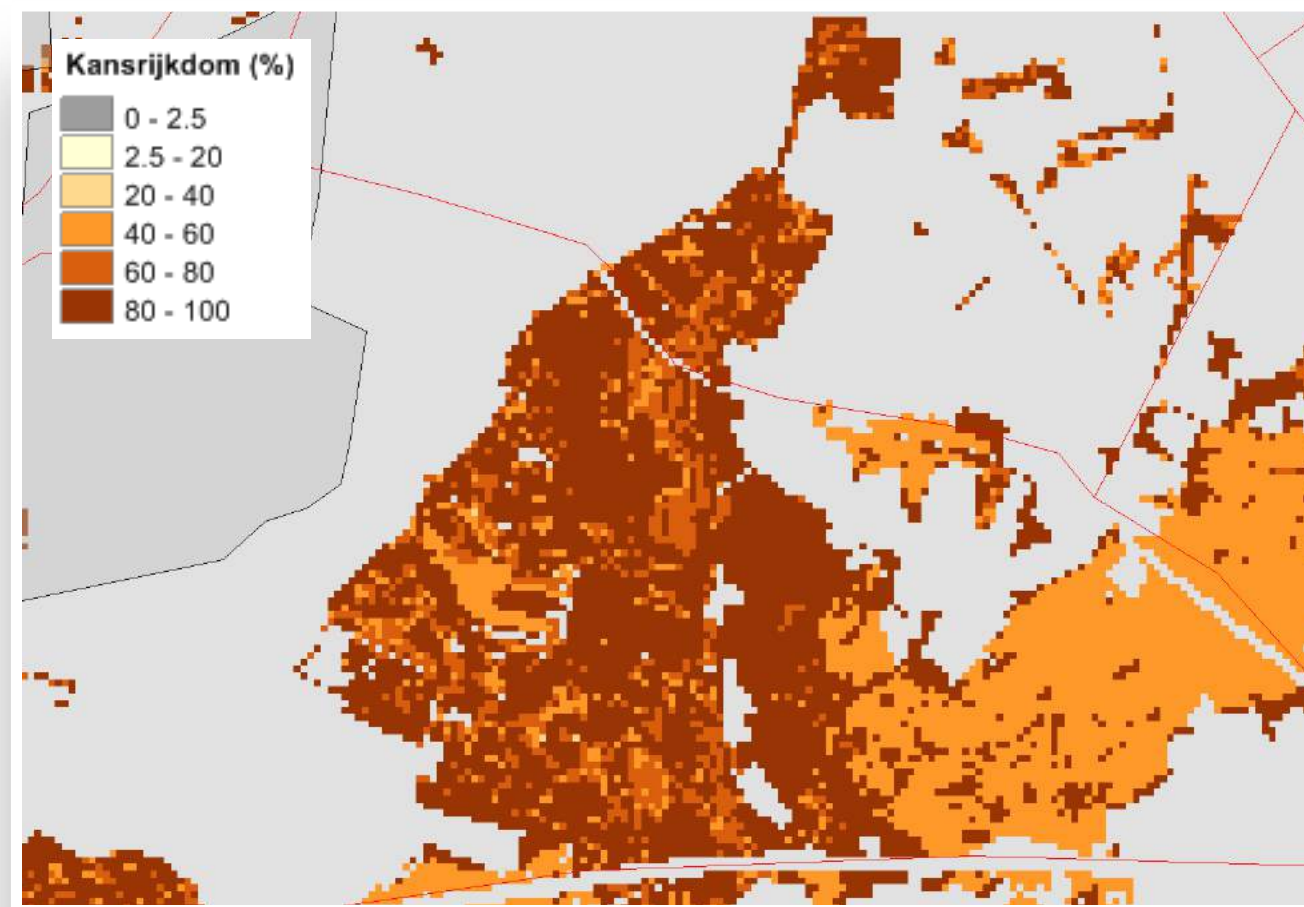
Sang & Goorkens

Vegetatiekaart

VEGETATIEKAART

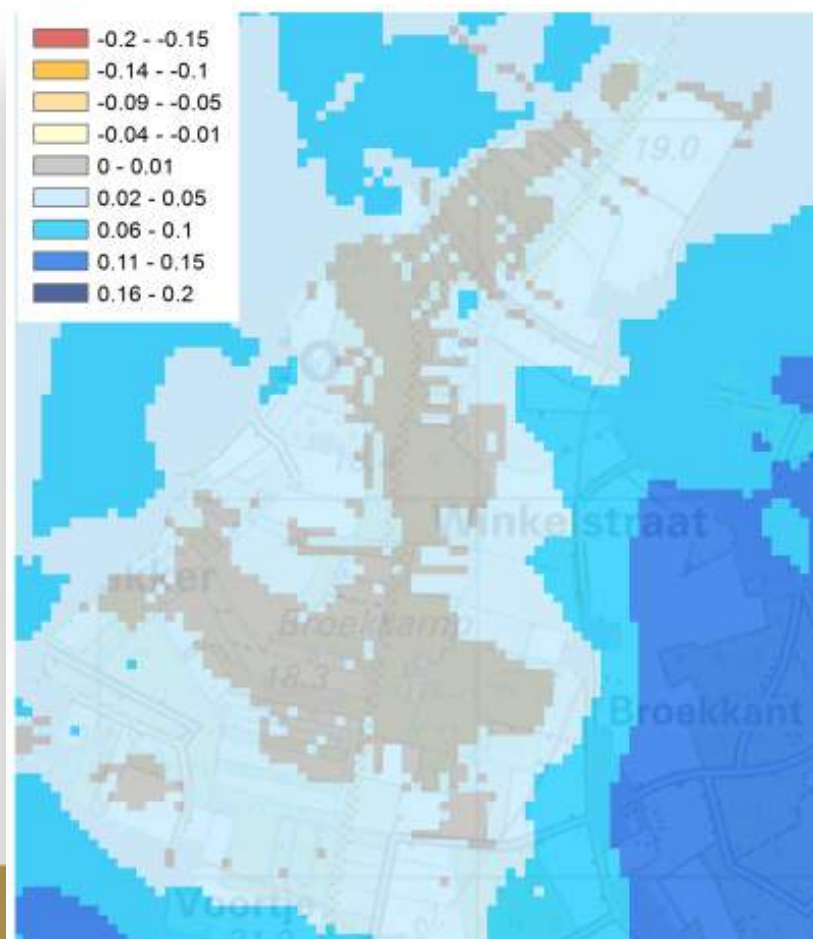
HOOGSTE KANSRIJKDOM

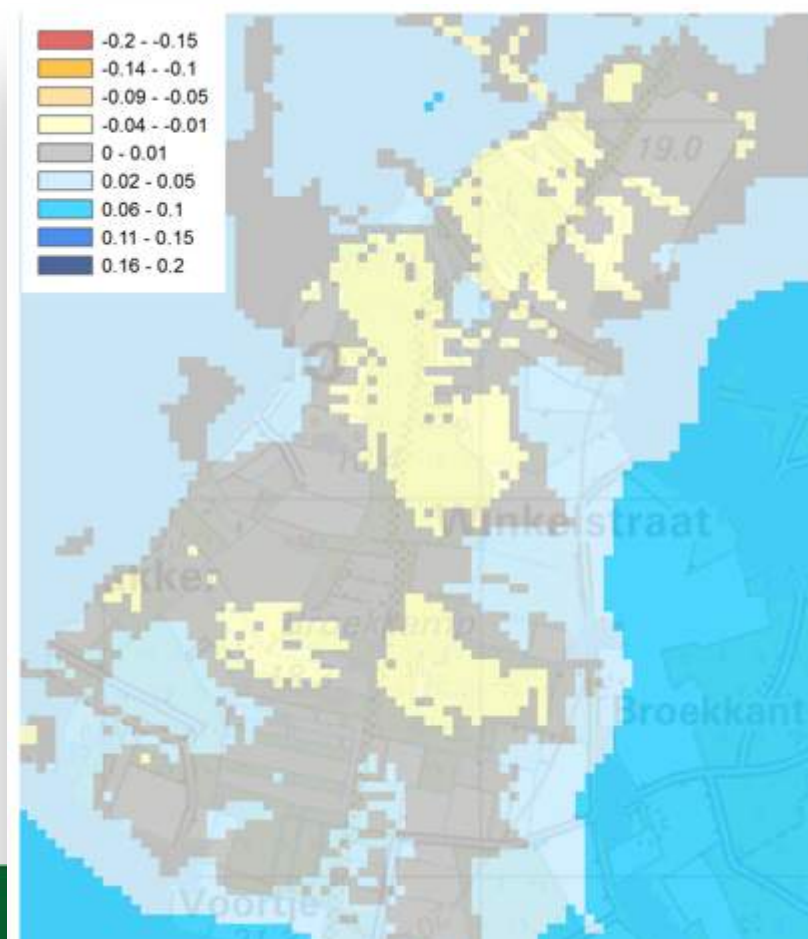
Klimaatscenario WH (2050)

Hydrologische gevolgen: *GHG* omhoog, *GLG* omlaag, *GVG* inert

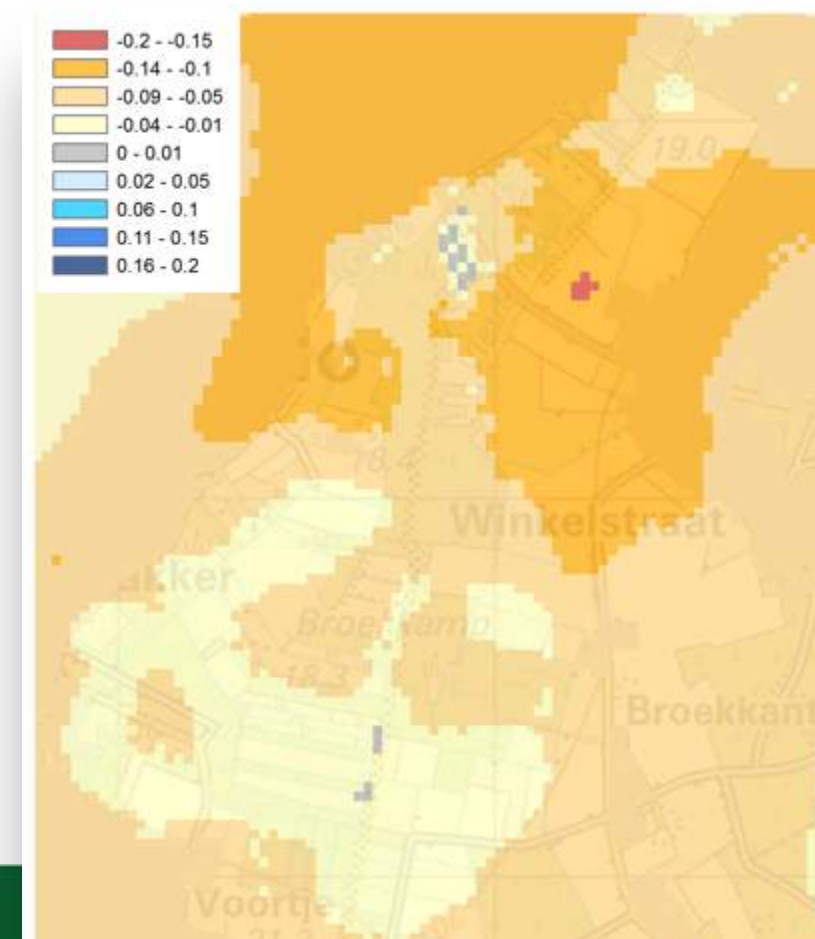
DGHG

DGVG

DGLG

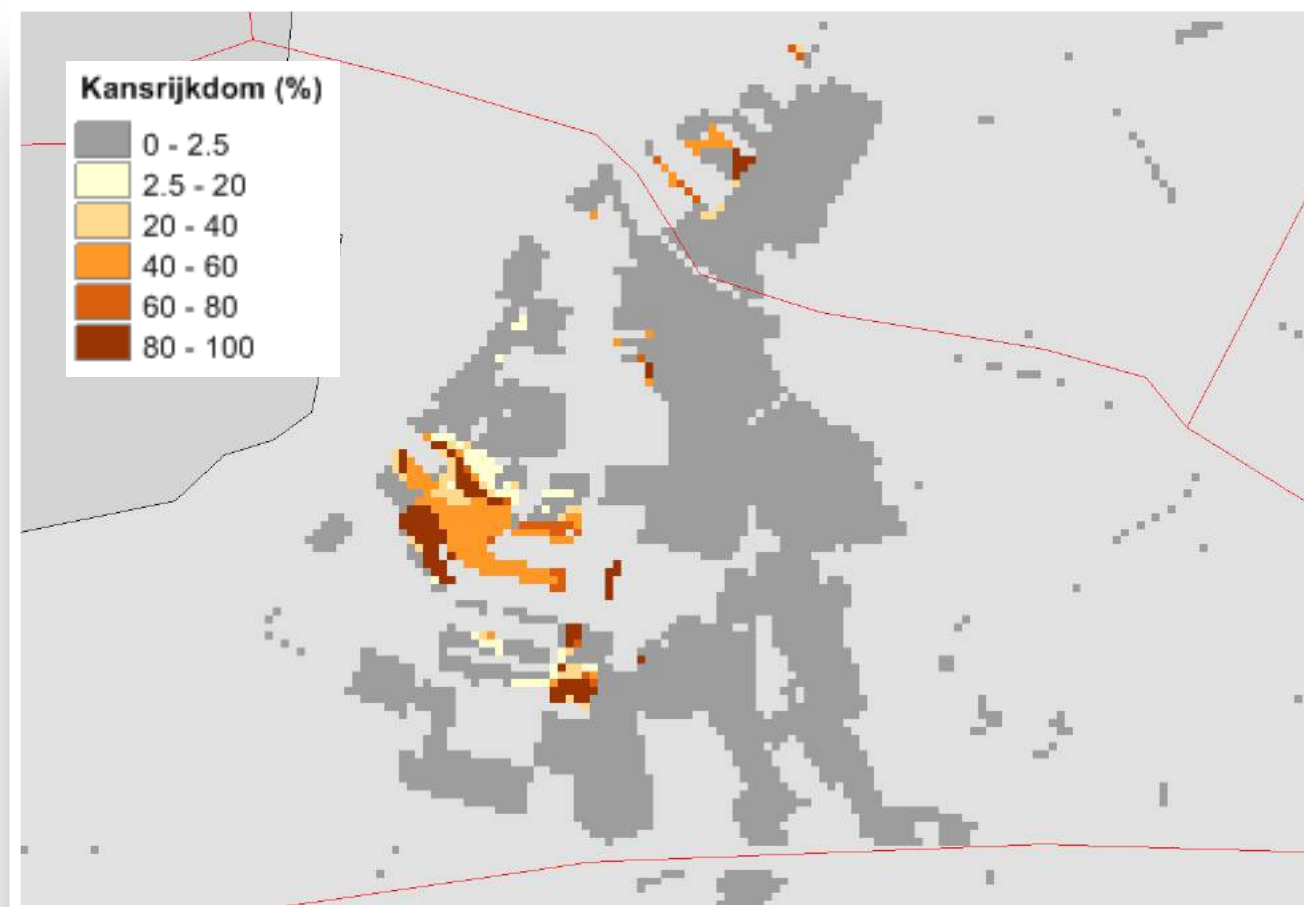
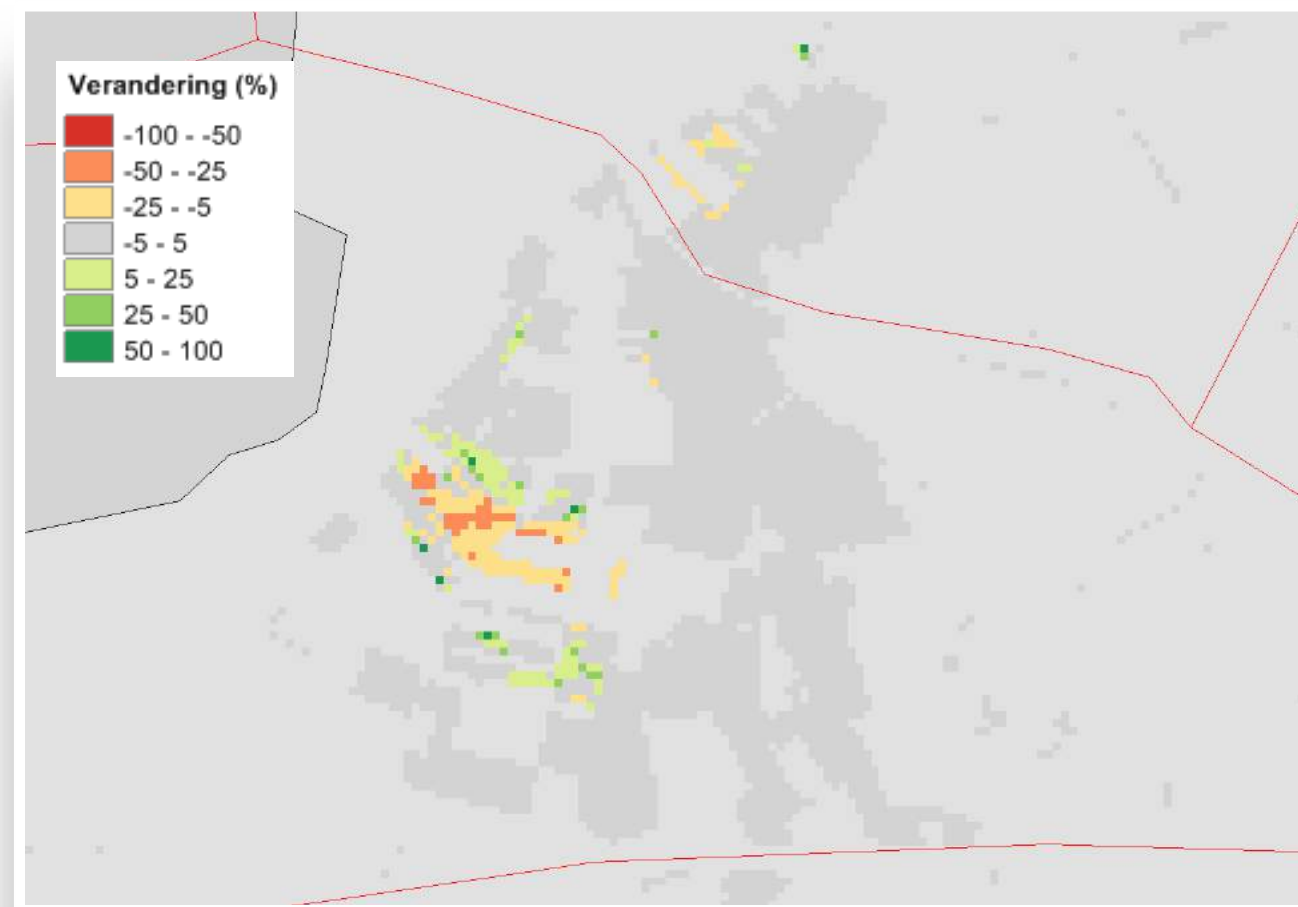

Sang & Goorkens, scenario W_H (2050)

K22: korte vegetaties van natte, arme, zwak-zure bodems

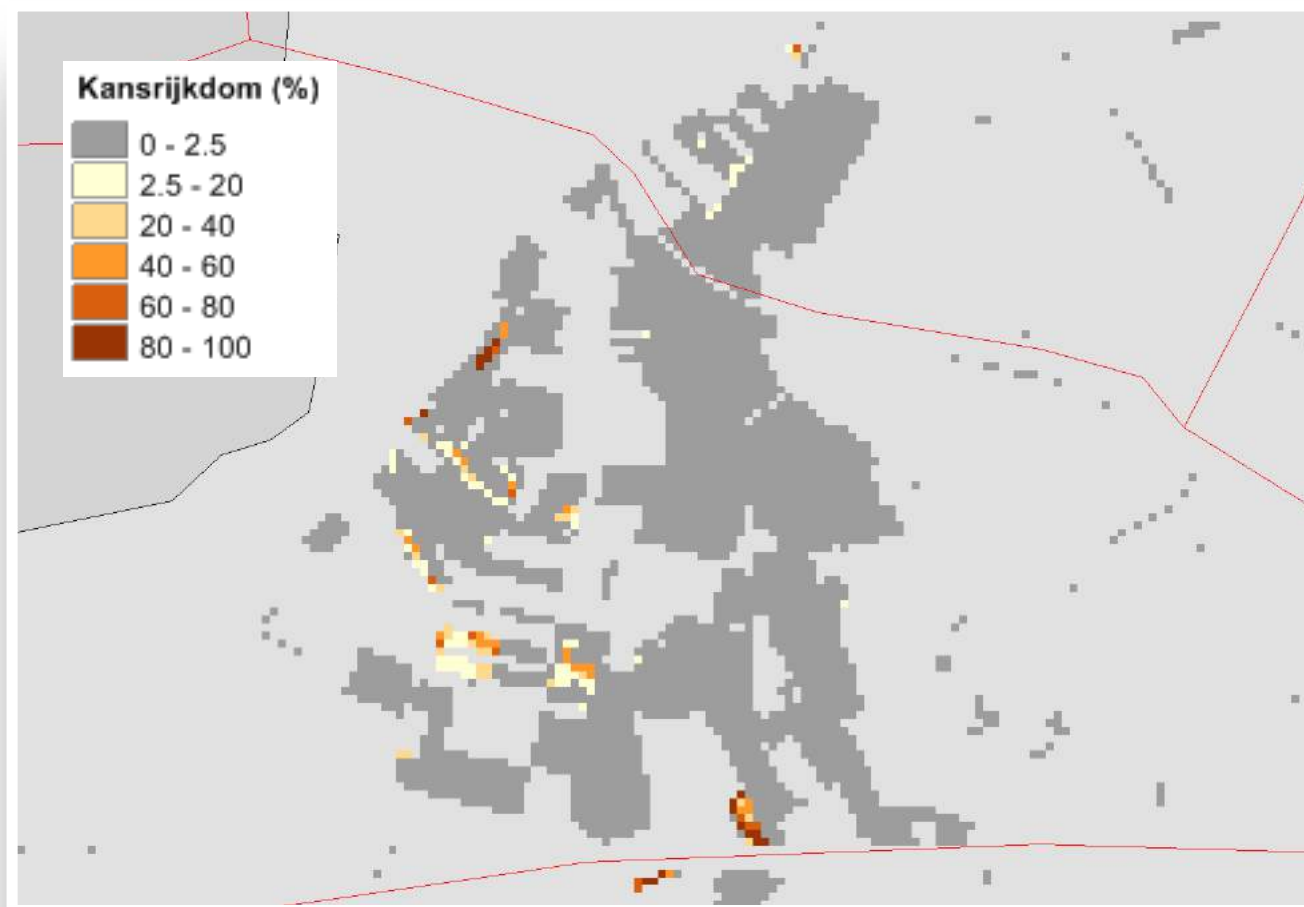
KANSRIJKDOM HUIDIG KLIMAAT

VERANDERING IN KANSRIJKDOM DOOR SCENARIO W_H

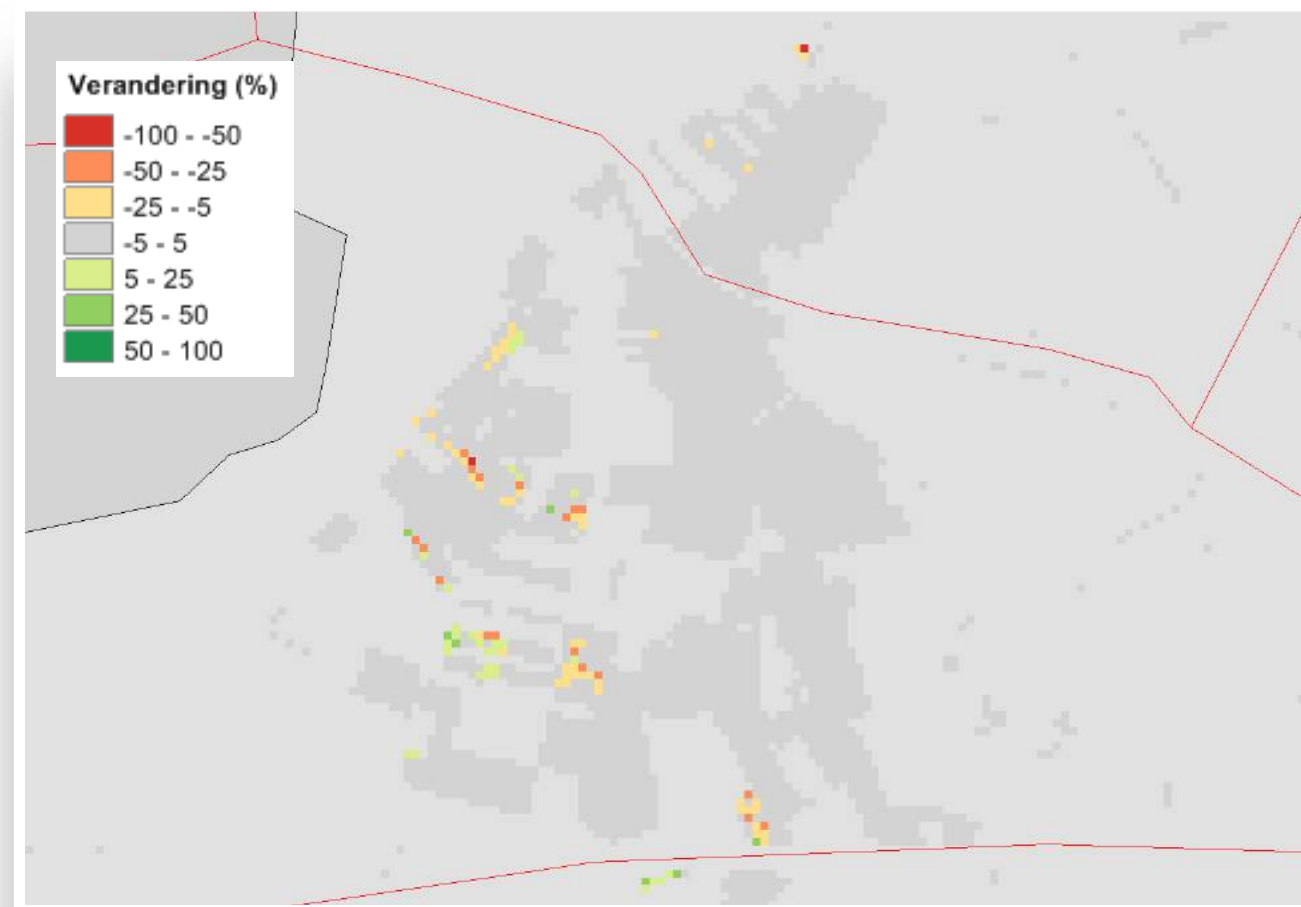
Sang & Goorkens, scenario W_H (2050)

K41: korte vegetaties van vochtige, arme, zwak-zure bodems

KANSRIJKDOM HUIDIG KLIMAAT

VERANDERING IN KANSRIJKDOM DOOR SCENARIO W_H

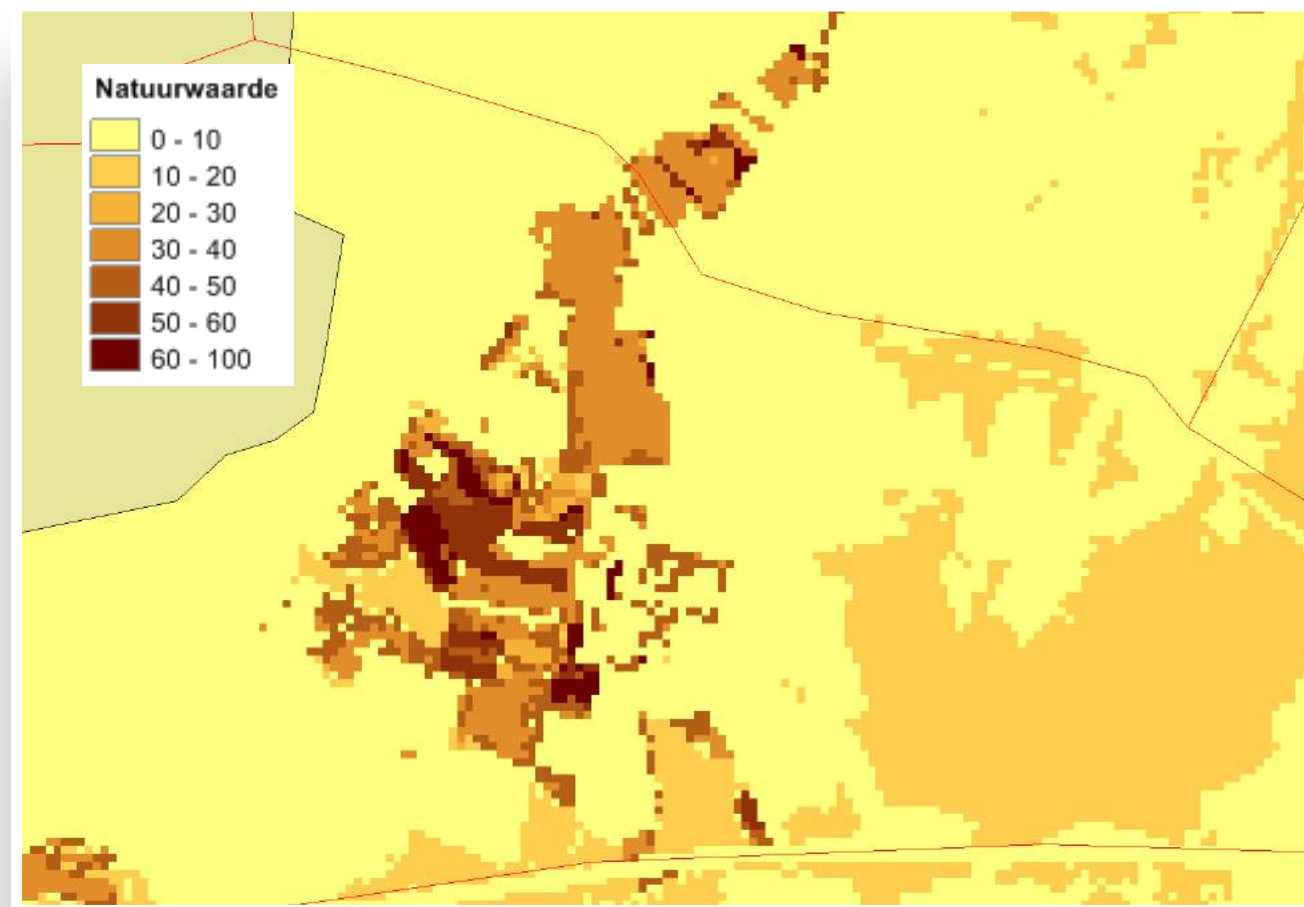
Sang & Goorkens, scenario W_H (2050)

Natuurwaarde

REFERENTIE

SCENARIO

Resultaten Fase I

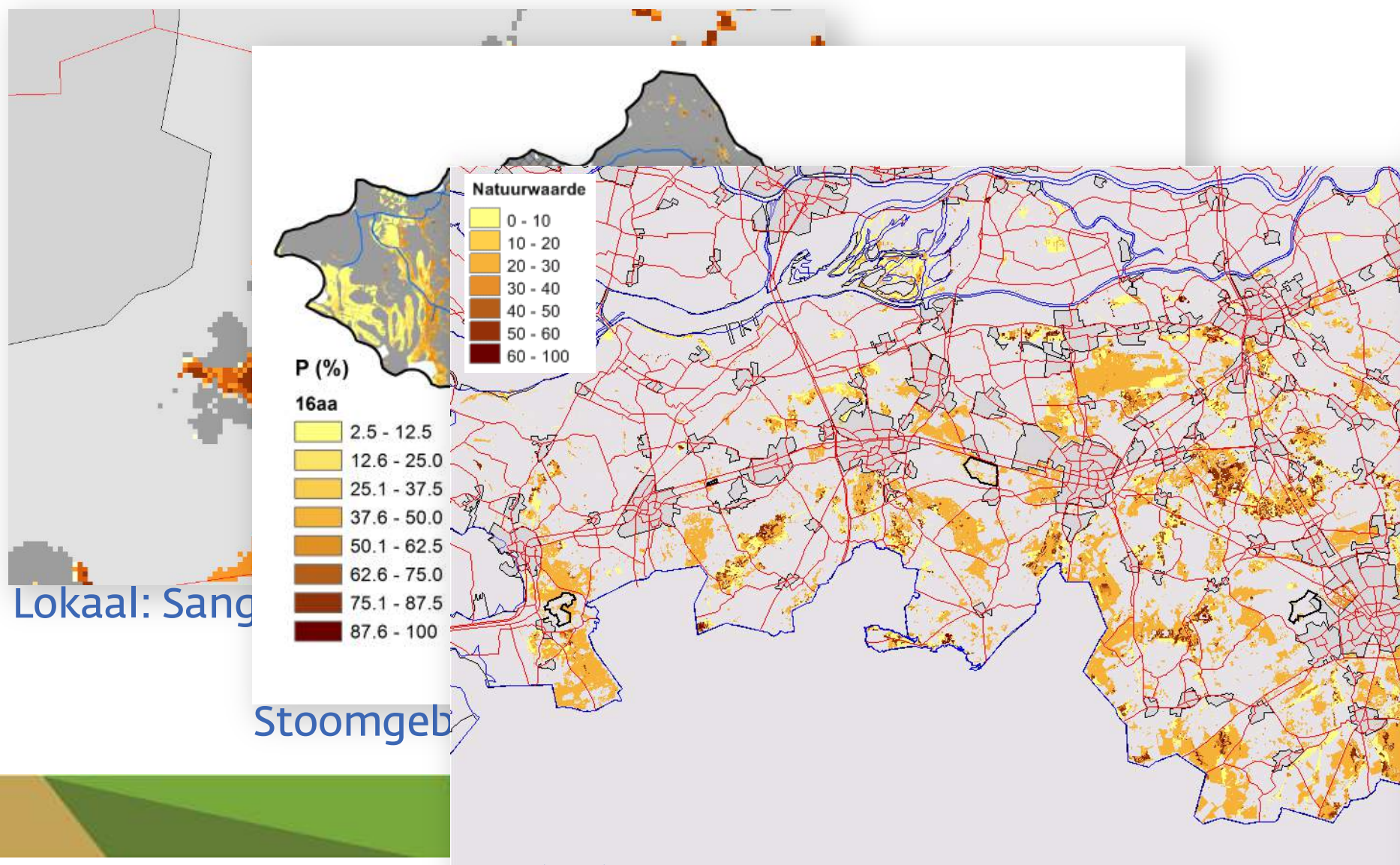
De Waterwijzer Natuur

1. Gebruiksvriendelijke schil (korte rekentijden, resultaten in kaarten en tabellen)
2. Met extra functionaliteiten voor toetsen met Waterlood
3. Met voorspellen natuurdoelen met PROBE, zo klimaatrobust mogelijk
4. Resultaten met goed resultaat getoetst op drie gebieden (Tungelrooyse beek, Sang&Goorkens, Rheezermaten)

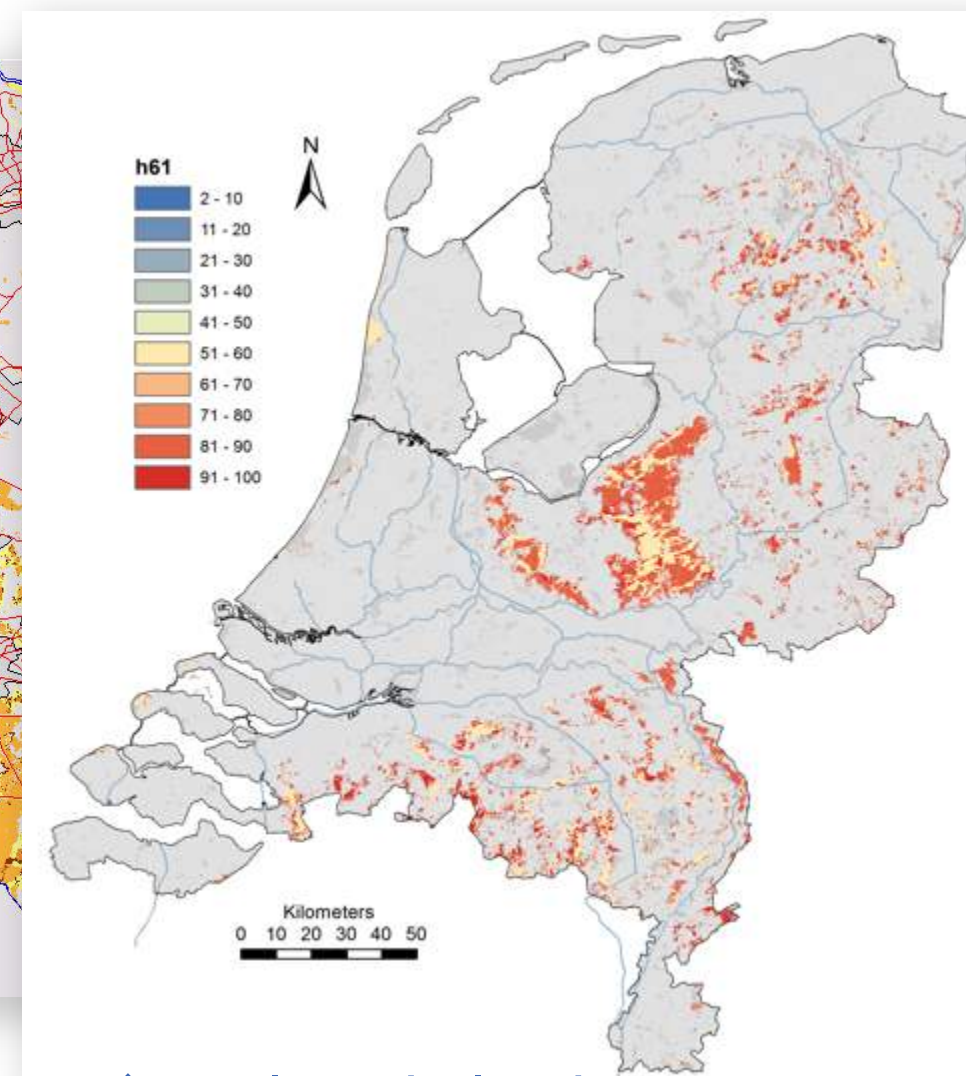

Toepassing op diverse schalen

Lokaal tot landelijk

Provinciaal: Noord-Brabant

Nationaal: Nederland

Volgende stap: Verbeteren zuurgraad

Kwel naar de wortelzone essentieel voor veel waardevolle natuur

HOTSPOT BIODIVERSITEIT

Metarelaties voor zuurgraad in drie stappen:

1. Berekenen aandeel kwelwater in wortelzone
2. Schatting van kwelwaterkwaliteit
3. Simuleren van basenverzadiging en pH op basis van 1 & 2

Hans Kros

Wim de Vries

Gertjan Reinds

Een breed gedragen en robuust model
voor terrestrische vegetatiedoelen

Flip Witte, KWR

27 juni 2018, Wageningen